

Виходьте, прилетіли

Дві найбільш уразливі галузі української економіки — туризм та авіасполучення — можуть суттєво прискорити настання масштабної кризи у державі
» стор.5

Війна з коронавірусом

Кожен має залишатися у своєму окремому окопі під час наступу COVID-19

» стор.6

Така різна картопля

Нові рецепти з добре знайомої бараболі від Марини Гармаш

» стор.11

Україна молода

Середа, 18 березня 2020 року

№ 30 (5632)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 26,524 грн
1 € = 29,524 грн
1 рос. руб. = 0,353 грн

Верховний МАСКАрад

Перш ніж піти на карантин, Верховна Рада призначила генпрокурора і міністра економіки

» стор.4

Налякані коронавірусом.
Фото з сайта umoloda.kiev.ua.

«Закликаю всіх українців об'єднатися. Поважайте одне одного, будьте ввічливими та дисциплінованими. Виконуйте всі рекомендації щодо протидії поширенню коронавірусу... Я впевнений, що в нас вистачить сил і професіоналізму наших медиків, щоб успішно подолати коронавірус».

Ілля Смець
міністр охорони здоров'я

■ ФОРСМАЖОР

Туди не літай і не ходи

Власні автівки і таксі — найнадійніший транспорт

Тарас ЗДОРОВИЛО

Ранок вівторка у столиці через суперечливі відомості щодо роботи метрополітену був хаотичним. Адже в повідомленні, опублікованому департаментом комунікацій секретаріату Кабінету Міністрів України 17 березня в 00:12 на урядовому порталі, зокрема, було сказано, що КМУ вирішив саме з цієї дати й по 3 квітня заборонити перевезення пасажирів метрополітеном у Києві, Харкові та Дніпрі. Тож чимало киян добиралися на роботу «перекладними». Але дарма, бо... столичний метрополітен таки працював, і лише близько десятої ранку на офіційному сайті КП «Київський метрополітен» повідомили: «Інформація про зміни в роботі метро буде оперативно розміщена на наших сторінках. Просимо слідкувати за оновленнями».

Ще ввечері 16 березня стало відомо про обмеження пасажирських перевезень на території України для запобігання поширенню коронавірусної інфекції. Постановою введено заборону залізничного, авіа- та автобусного міжміських і міжобласних пасажирських перевезень, а також роботу метрополітенів.

Документом заборонено з 18 березня по 3 квітня: на всій території нашої держави регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів автомобільним транспортом у приміському, міжміському внутрішньообласному та міжобласному сполученні; перевезення більше 10 пасажирів одночасно у трамваях, тролейбусах та автомобільному транспорту, в автобусах, які виконують регулярні пасажирські перевезення на міських маршрутах.

Із 18 березня 2020-го до прийняття окремого рішення заборонено перевезення пасажирів залізничним транспортом у всіх видах внутрішніх сполучень (приміському, міському, регіональному та дальньому). При цьому АТ «Укрзалізниця» дозволено здійснювати окремі пасажирські рейси у внутрішньому залізничному сполученні, рішення щодо яких ухвалиється в кожному окремому випадку за погодженням із Мінінфраструктури та МОЗ, або ж міжнародному залізничному сполученні за погодженням Мінінфраструктури, МЗС та Депріприоронслужбою.

Також із 17 березня в Україні заборонено проведення всіх масових (культурних, розважальних, спортивних, соціальних, релігійних, рекламичних та інших) заходів, у яких бере участь понад 10 осіб. Дозволено лише заходи, необхідні для забезпечення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Із 17 березня заклади громадського харчування (ресторани, кафе), торговельно-розважальні центри, інші заклади розважальної діяльності, фітнес-центри, заклади культури повинні тимчасово припинити свою роботу. Дозволено надавати послуги з громадського харчування із застосуванням адресної доставки замовлення за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту.

Дозволяється торгівля продуктами харчування, пальником, засобами гігієни, лікарськими засобами та виробами медичного призначення. Також можна здійснювати банківську та страхову діяльність.

Міністерству охорони здоров'я доручено тимчасово припинити планову госпіталізацію та планові операції, крім невідкладних та термінових. Крім того, максимально підготувати та переворофілювати медичні заклади для прийому та лікування інфікованих хворих у тяжких ста-нах. Контроль за виконанням цієї постанови уряду покладено на МВС і Національну поліцію. Органам влади, підприємствам та організаціям рекомендовано забезпечити організацію позмінної роботи працівників, а за технічної можливості — також роботи в режимі онлайн.

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

За минулу добу збройні формування Російської Федерації та їхні посіданки 7 разів порушили режим припинення вогню. Противник обстріляв наші позиції із заборонених Мінськими домовленостями мінометів калібру 82 мм, а також із протитанкового ракетного комплексу, гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї.

Найгарячіше було на донецькому напрямку в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» — зафіковано 5 обстрілів. По наших позиціях неподалік населеного пункту Піски гатили з мінометів калібру 82 мм із гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї. Поруч із Лебединським — з автоматичного станкового гранатомета та великокаліберних кулеметів. Неподалік Красногорівки — зі станкового протитанкового гранатомета, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї. Поблизу населеного пункту Славне — зі стрілецької зброї. Поблизу населеного пункту Березове — зі станкового протитанкового гранатомета, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї.

На луганському напрямку в районі відповідальності оперативно-тактично-

■ НА ФРОНТИ

Температурний режим

На непідконтрольних територіях — ще й віспа

го угруповання «Північ» упродовж доби було зафіковано два обстріли — поруч із Новотошківським — із протитанкового ракетного комплексу, неподалік Хутора Вільного — з 82-міліметрових мінометів. 16 березня внаслідок ворожих обстрілів один військовослужбовець Об'єднаних сил отримав поранення.

Тим часом уряд Росії вирішив до 1 травня обмежити в'їзд у Росію для іноземців та осіб без громадянства. Заборона стосується і мешканців ОРДЛО без відповідних документів.

Нагадаємо, для усунення загрози розповсюдження коронавірусу в районі ООС на українських контрольних пунктах в'їзду-виїзду вживають спеціальних заходів. Введено тимчасову заборону в'їзду з окупованих територій для осіб, в тому числі іноземців та осіб без громадянства, які не мають постійної реєстрації місця проживання на підконтрольній уряду України території. Про-пушк вказаної категорії осіб у зворот-

ному напрямку здійснюються без обмежень, плюс посилено перевірку людей, які ідуть з окупованої території.

За допомогою спецприладів представники Державної прикордонної служби України проводять температурний скринінг кожному, хто перетинає пропускний пункт. Медичні працівники регулярно дезінфікують приміщення та бокси на КПВВ. У разі виявлення в людини підвищеної температури її обстежують чергові медики та за необхідності діправляють в ізолятори медичних установ для надання необхідної допомоги.

За інформацією з публічних джерел, на території окупованої частини Донецької та Луганської областей зафіковані випадки зараження коронавірусом. Також у так званому «Управлінні Народної міліції ДНР» заявили, що 17 бойовиків захворіли на віспу. Про це на брифінгу повідомив «офіційний представник Народної міліції ДНР», передав блогер Necro Mancer.

■ ДОБРА СПРАВА

Тест на людяність

На часі безкорислива допомога у боротьбі з коронавірусом

Світлана МИЧКО

Вірус, що лютує, перевіряє нас усіх на людяність. Поки одні захмарно піднімають ціні на маски, авіаквитки та інші найнеобхідніші речі, наживаючись на загальній біді, інші шукають можливості, як допомогти безкорисливо. Свіжий приклад у Тернополі — ініціатива трудового колективу Тернопільського національного економічного університету, яка була оприлюднена на сайті вишу. «З ініціативи ректора, професора Андрія Крисоватого та за підтримки академічної спільноти Тернопільського національного економічного університету, зважаючи на стрімке поширення пандемії, викликаної коронавірусом, та недостатністю медичного обладнання, ухвалено рішення

на перерахувати частину місячного заробітку колективу ТНЕУ на закупівлю апаратів штучної вентиляції легень для Тернопільської міської комунальної лікарні швидкої допомоги. Об'єднаємо зусилля у боротьбі проти небезпечної вірусу!» — ідеться у повідомленні.

Таке медобладнання — справді нагальна потреба, бо, як було озвучено на сесії Тернопільської міської ради, наразі таких апаратів у лікарнях міста є лише чотири! На тій же сесії прийнято рішення виділити кошти на придбання ще 20. До слова, депутати також звернулися до всього відповідального бізнесу України вчинити так само, а до медичних установ — із проханням інформувати про потребу в обладнанні та захисних матеріалах. Про передачу одно-

Необхідні для порятунку людей у дні пандемії медичні апарати.

ронавірусу вирішила передати 25 мільйонів гривень «Нова пошта». Її співвласники Володимир Поперешнюк та В'ячеслав Климов та кож звернулися до всього відповідального бізнесу України вчинити так само, а до медичних установ — із проханням інформувати про потребу в обладнанні та захисних матеріалах. Про передачу одно-

го мільйона гривень власникам коштів для закупівлі необхідних матеріалів і техніки в опорні лікарні Львівської та Одеської областей повідомив лідер групи «Океан Ельзи» Святослав Вакарчук.

Дуже хотілося б, аби подібні ініціативи «посипалися» зараз у такій самій прогресії, які поширяються світом клятій коронавірус.

■ МАНДАТ

«Довибори» у масках

Третина виборців вирішувала долю Юлії Світличної

га народу» Олексія Кучера, що наразі обіймає її колишню посаду. До речі, «З-ко-манда» спочатку виставила на цьому окрузі свою кандидатку Вікторію Алексєйчук, утім вона зняла тиждень тому свою кандидатуру. Мовляв, парламенту вкрай потрібні досвідчені фахівці, до яких вона зарахувала і свою конкурентку.

У результаті, друге місце тут виборола представниця «Європейської Солідарності» Вікторія Пташник. Загалом на депутатський мандат у окрузі претендувало 37 осіб. Серед них був і колишній міністр, «свободівець» Ігор Швайка.

Якихось серйозних пошуень під час голосування спостерігачі не зафіксували,

хоча були скарги на те, що не всі члени комісії дотримуються правил, визначених карантином. Дехто, наприклад, одягав маски лише під час великого напливу людей.

Про нові особливості самого голосування перед пресою відзвітував голова ОВК Олександр Чорний. «Усіх членів виборчих комісій забезпечили рукавичками і антисептиками, оскільки вірус передається через папір», — сказав він. — Окрім їх попередили про виборців, які приходять на дільницю і мають ознаки гострої вірусної інфекції. Їм також видають перед входом маски. Водночас слідкуємо, щоб не було скучення людей у приміщенні. Є засоби для санітарної обробки рук».

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Старшокласники усіх регіонів можуть безкоштовно слухати онлайн-уроки на каналах ТРК «Рада» та YouTube-каналі МОН. Обираємо предмети учні самі, орієнтуючись на дисципліни, що входять до цьогорічної програми ЗНО. Це українська мова та література, англійська мова, історія, математика і біологія. У вихідні кількість занять буде суттєво збільшена. За словами голови парламентського Комітету з питань освіти, науки та інновацій Сергія Бабака, увесь матеріал підготовлений з урахуванням програм попередніх класів.

У тому, що карантин навчанню не завада, переконав старшокласників і телеканал «Київ», який спільно зі столичним Департаментом освіти і науки 16 березня запустив трансляцію відеоуроків, «напітаних» красими вчителями шкіл та ліцеїв. Усього у програмі 13 предметів. Тривалість заняття — 30 хвилин. Час виходу лекцій: 9:30, 11:30, 13:30. Ці ж відео можна подивитися на Youtube цього ж телеканалу. Проект триватиме до кінця карантину і має всі шанси трансформуватися у постійну програму «Відкритий урок».

Перервоно у школіному навчанні масово скористалися та-кож інтерактивні онлайн-плат-

■ ОСВІТА

Віртуальна школа

Онлайн-уроки та курси для школярів, які не хочуть гаяти час на карантині

У ХХІ столітті, за бажання, вчитися можна і вдома.

Фото з сайта [pedpresa.ua](#).

форми, які наперебій пропонують уроки із завданнями, консультаціями і тестами. Деякі з них мають гриф Міністерства освіти та науки й вигідно конкурують привабливою подачею матеріалу з нуднуватими шкільними підручниками. Скажімо, на Платформі OpenEdEx за час карантину

можна не тільки безкоштовно повчитися на якісних вебенарах рівня Harvard University, а й отримати відповідний сертифікат, зрозумілій у всьому світі. Бонус плюс — першокласний нетворкінг. У свою чергу, упорядники проекту громадської спілки «Освіторія» Learn створили інно-

ваційний навчальний майданчик, де можна одночасно пройти курси з тестами і лекціями, створити свого супергероя, заробляти «ВчиБакси» й отримувати призи.

Водночас учителі скаржаться на те, що й досі не отримали чітких роз'яснень із приводу дистанційного навчання і не завжди розуміють, як його організувати на практиці суто технічно. «У закладах освіти з відсутнім або низькошвидкісним інтернетом, з одним комп’ютерним класом, навіть із новітньою технікою (а якщо застаріла?) педагогічні працівники змушені «організовувати» дистанційне навчання, — написала у «Фесбуці» Світлана Прилєпська з Рубежанського політехнічного коледжу.

— А тут іще окремі «керівні органи» у вигляді методичних кабінетів, навчально-методичних центрів, управління, департаментів вирішили «покерувати» й розповідають, що для здійснення дистанційного навчання необхідно мати дозвіл. Я так розумію, що полетіли листи та дзвінки до МОН. МОН надає роз'яснення в кращих традиціях української бюрократії, цитуючи вкрай застаріле положення 2013 року. Але з цього листа зрозуміло, що нічого незрозуміло. І умови впровадження такі, що до кінця навчального року їх не виконати». ■

■ КАРАНТИН

Мистецтво з доставкою додому

Театри пропонують насолоджуватися безкоштовними онлайн-трансляціями

Ірина КИРПА

Усі театри та музеї відправились на карантин на довгих три тижні. Однак усюди працівники установ культури сонячної Одеси знайшли дієвий вихід, як підтримати культурне життя горожан у непрості дні вимушеної ізоляції через поширення коронавірусної інфекції Covid-19.

Скажімо, Одеський академічний театр музичної комедії ім. М. Водяного вирішив підбадьорити жителів міста та вперше за свою історію почав проводити спектаклі в інтернет-просторі. Театр пропонує безкоштовні онлайн-трансляції на період карантину для усіх бажаючих. Вибирають, який спектакль показати, самі глядачі шляхом голосування на «Фейсбуці»-сторінці закладу. Перший показ відбувся 14 березня, дивилися спектакль «Дон Сезар де Базан».

Обмірковують можливість онлайн-трансляцій співробітники більшості театрів та музеїв у регіоні, а це Одеський театр опери та балету, обласна філармонія, академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василько. Адже всі «живі» раніше заплановані спектаклі довелось перенести на інші дати, про які можна дізнатися на сайтах закладів.

Тимчасово закриті в Одесі всі великі музеї: художній, літературний, Музей західного та східного мистецтва. Так, нова виставка Одеського художнього музею «Суворі та стильні», яка відкрилася 13 березня, пропрацювала всього кілька годин. «Ми розуміємо свою відповідальність та повинні зробити все, щоб запобігти поширенню коронавірусу Covid-19, тому до 3 квітня в Одеському художньому призупинено обслуговування відвідувачів, а всі наші події скасовані або перенесені», — так прокоментувала адміністрація. ■

■ ОВВА!

І вишенька у шоколаді

У Ніжині виробляють популярний смаколик без цукру

Людмила НІКІТЕНКО

В Україні можна тепер скуштувати шоколад без цукру вітчизняного виробництва. Популярний смаколик пропонує споживачам українська майстриня Оксана Труш, засновниця власного бренду з Ніжина Чернігівської області. Замість цукру жінка використовує не менш солодкий, але набагато корисніший мед.

Як розповіла ресурсу SEEDS сама пані Оксана, цей солодкий інгредієнт став частиною її шоколадних рецептів зовсім не випадково. Адже її родина має власну сертифіковану пасіку.

«А ще в нас маленькі діти, і ми хотіли, щоб вони мали зможу істи не тільки звичні мага-

зинні смаколики, але і щось солодке та корисне. З цього і народилася ідея створити шоколад без цукру», — розповідає ніжинська кондитерка.

Вона пригадує, як шукали рецепти нових смаколиків, дізналися про шоколад на меду і подумали, що таке варто розпочати виготовляти. Далі довго експериментували — рецептів існує безліч, однак ідеальне співвідношення інгредієнтів удалося відшукати тільки під час тривалої роботи.

Наразі пані Оксана виробляє більше десяти видів шоколаду. Щойно з'являються сезонні ягоди, асортимент розширяється і до 15 видів.

Вона каже, що найпопулярнішим серед українців є шоколад із сушеною вишнею. На-

Ніжинський шоколад Оксани Труш особливий.

Фото SEEDS.

віть не кушуючи, більшість покупців сьогодні обирають саме такий шоколад. Дітям до смаку з журавлиною, чоловікам — із перцем чилі та солоненькими фісташками.

І хоча Оксана Труш особисто любить шоколад із кунжутом, покупцям часто радить шоколад з ягодами. Саме в них є та сама кислинка, яка дуже цікаво відтіняє смак шоколаду.

«А ще у нас є чисто чорний шоколад і шоколад без глютену. Наш шоколад частенько замовляють магазини, які орієнтуються на супервеганське харчування, оскільки він без рослинних жирів», — веде далі Оксана Труш.

За її словами, корисний шоколад без цукру можна придбати не лише в Ніжині, а й у Києві та Чернігові. ■

Людмила НІКІТЕНКО

Альтернатива повітряним кулькам

У Черкасах неподалік Долини троянд створюють Молодіжний парк

ває на балансі обладнані і очікує рішення про занесення до природно-заповідного фонду України», — пояснює пан Володимир.

Він каже, що новий парк матиме територію у 7,5 га. Нині там уже провели розчищення більшої частини території і розпочали озеленення. Висаджена алея

платанів, сосни, ялини і дерева листяних порід. Близько 150 дерев планують висадити ще 20-21 березня під час проведення Всеукраїнської акції «Озеленимо Україну».

«Також є ідея створити тут «Алею молоді». Щоб випускники школ замість того, щоб за-

У парку «Молодіжний» висадили нові дерева.

Фото надане пресслужбою Черкаської міської ради.

пускати у повітря кульки, висаджували дерева у цьому парку. Сподіваємося, така традиція приживеться серед черкаських випускників», — веде далі Володимир Гусаченко.

І додає, що нині виготовляється ескізний проект парку, який потім буде внесено на розгляд громадськості. Тож жителі міста зможуть внести ще й свої пропозиції. ■

■ ПАРЛАМЕНТ

Верховний МАСКАрад

Перш ніж піти на карантин, Верховна Рада призначила генпрокурора і міністра економіки

Ірина Венедіктова — перша жінка-прокурор в історії України.
Фото з сайту mediaport.ua.

Інна СТЕПАНЧУК

Верховна Рада йде на карантин. Відповідне рішення про скасування усіх пленарних засідань до 3 квітня парламент ухвалив учора, на своєму останньому в цьому місяці засіданні. Наступні три тижні депутати працюватимуть у комітетах, комісіях і депутатських фракціях.

Водночас у терміновому порядку ВР ухвалила проект закону №3219 про запобігання коронавірусу. Він передбачає, зокрема, скасування процедур, передбачених Законом «Про публічні закупівлі», для закупівлі медичних засобів та обладнання, призначених для запобігання поширенню COVID-19. Водночас законом встановлюється адміністративна відповідальність за самовільне залишення місця обсервації (карантину) особою, яка може бути інфікована коронавірусом, а також підвищення кримінальної відповідальності за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням. Зокрема, запроваджуються штрафи за порушення правил карантину для громадян у сумі від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 17 тис. до 34 тис. грн), для посадових осіб — у розмірі від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів (від 34 тис. до 170 тис. грн). Уряду доручено в тижневий

термін встановити додаткові доплати до зарплат медичним та іншим працівникам, які безпосередньо зайняті на роботах із ліквідації захворювання на COVID-19, у розмірі до 200 відсотків заробітної плати.

Своїм іншим законопроектом №3220 парламент передбачив підтримку підприємців у період карантину. Ним передбачено з 1 березня по 30 квітня звільнити від сплати ЄСВ усі ФОПи, а громадян пропонується звільнити від штрафів і пені за просрочення виплат за споживчими кредитами.

Також Рада зробила низку важливих призначень: генеральним прокурором стала Ірина Венедіктова, а міністром розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства — Ігор Петрашко. За нового генпрокурора (і першу жінку-очільницю в історії української Генеральної прокуратури) проголосували 269 народних депутатів (переважно фракції «Слуга народу», «Замайбутнє», «Довіра», позафракційні, проти були «Європейська Солідарність», «Батьківщина», «Голос», нардеп від «ЄС» Володимир В'ятрович, зокрема, заявив, що призначення Венедіктової стане «реваншем»). Сама Ірина Венедіктова у своєму виступі заявила, що всі справи, які можна швидко і законно завершити, будуть завершенні. «Я обіцяю не продавати справи і не зливати їх», — сказала вона.

■ ПРОГНОЗИ

Монобільшість, та не та

Чи грядуть дочасні парламентські вибори?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Зміною уряду справа може не обмежитися. Можливо, все тільки починається. Політичні експерти в перезапуску Кабінету Міністрів вбачають ознаки майбутньої політичної кризи в Україні. Далі може бути розпуск парламенту та, відповідно, дочасні вибори до Верховної Ради.

Переписати провину на парламент

Допоки країна перебуватиме в різних суспільних обмеженнях через коронавірус, ніхто мітингами й протестами не гальмуватиме й не заважатиме пришвидшенню прийняття різних необхідних для влади законів. Навіть якщо до 4 квітня Рада працюватиме в комітетах і, за словами спікера Дмитра Разумкова, збиратиметься лише на надзвичайні засідання з причин епідеміологічної ситуації в країні. Однак питання ринку землі, без зайвих пересторог, — флагман серед турборішень, тому чимало змін можуть у тих же комітетах пропести, скажімо, відмовитись від більшості поправок, котрі тепер треба буде розглядати ледь не до травня, бо їх залишилось близько 3 тисяч, а розглянуто понад 1,5 тисячі.

Отже, зсередини план із розвитку подальшої ситуації в країні проглядається так: народу — вибори, землю (услід за всім) — мільярдерам. Вибори, мається на увазі, не лише до місцевих органів влади, що мають відбутися у жовтні цього року, а й до парламенту. Ну якось потрібно буде потім гасити праведний гнів патріотів через дозвіл продажу землі й «переписати» вину на парламент. Насправді ж олігархи з усіх таборів давно вже сіли й подерибили країну — фінансово й політично. Тепер утримання стабілізації в країні, що називається регулюванням вульгічних виступів, мітингів і протестів, насправді означатиме те, як вони мирно ділитимуть владу й гроші.

А тим часом мавр, тобто нинішній парламент, зробивши свою «земельну» справу, може піти, а в «слуг» з'явиться нагода покращити свої партійні справи й перезавантажити фракцію, в котрій посилюється броунівський рух і котра не виглядає вже такою монолітною, як цього хотілося б авторам проекту: «Зеленський — Голобородько (прости Господи) — президент України».

Голосування за відставку генпрокурора Руслана Яблонського показало виворіт владно-парламентського мундиру «слуг» — він тріщить по швах, за чим укотре вбачається явний розкол монофракції. А це, окрім усього, означає, що з самого початку коаліція, хоч і моно-, але не була надійно збита й упакована взаємними гарантіями. Звісно, йдеться про гарантії, необхідні для зміцнення і розвитку держави, а не забезпечення особистих «хотілок» ляльководів. Чи буде актуалізована тема дистрокових парламентських виборів просто страшилкою для розкольників? Можливо, але недовго. За умови створення в лавах СН постійних конфліктів перевибори стануть необхідністю, а тому будуть ак-

тивно педалюватись зростаючим погано завуальованим проросійським впливом у середовищі влади. Водночас виникне потреба скинути баласт розчарованих у Зеленському наївних патріотів, котрі чомусь повірили йому й подалися в депутати саме в обиймі «слуг». І не виняток, що після ймовірних наступних дочасних виборів до Верховної Ради лави «слуг народу» змішуються та суттєво підкріплються їхніми істинними сателітами (за духом) — «Опозиційною платформою — За життя!».

Посилити президентський вплив: іменем народу

Позаяк мета перезавантаження Кабінету Міністрів України була не в обміні «шило на мило», а у відновленні — «відігруванні» назад повномасштабних президентських повноважень. І хто б там руками не розмахував — пусте, мовляв, жоден парламент сук під собою не зрубає, — це не матиме значення. Бо хто ж його, парламент, запитає? Тим більше в умовах імовірно нової монобільшості. А якщо ні, то Володимир Олександрович так у смак «кровопролиття» ввійшов і так воно йому сподобалось, — істинною бути в останній інстанції іменем народу, що він сам усе імплементує. Указом.

І що означатиме — не можна, незаконно, неконституційно? А якщо дуже хочеться? Якщо дуже треба? І те, що батьки (януковичеві) «недобудували», ми «доспіваємо» й «докварталимо». І все це під контролем і прикриттям шефа канцелярії.

Сподобатись без самоката

А тим часом із перших акордів гри на кабмінівському баяні звучать очевидні наслідки кадрових перетасовок. По-перше — відкликання урядом Шмигала 82 законопроектів і восьми проектів постанов, внесених Кабміном Гончарука, серед яких — критикованим опозицією законом «Про працю» і ахіллесова п'ята Ігоря Коломойського — законопроект, що забороняє колишнім власникам повернати свої банки — прийняття цього документа є однією з чільних вимог МВФ. Відкликання цих законопроектів може свідчити про кілька популістичних моментів: по-перше, Кабмін Шмигала починає свою роботу з перегляду законодавчих пропозицій попередників — це спроба сподобатися як опозиції, так і олігархам; по-друге, швидкі реформи можуть бути поставлені на паузу. Чи понизить це рейтинг влади? Чи, в принципі, у харизми Зеленського ще є певний запас впливу для особливо вразливого й чутливого до екранної гри українського виборця, на чому і їхатимуть далі, — проекту накреслят вибори до місцевих рад. Ну все-таки, як у владі все лягає в канву, бо добре відпрацьовано й зреєсовано. Цього в послідовників КДБ поки що не відібрati. Хоча з часом воно все само розвалиться.

Тому, схоже, Кабмін Шмигала взявся виконувати завдання-мінімум — створення ілюзії покращення на тлі погіршення, винуватцем котрого зробили презентабельних і далеких від уміння справлятись із проблемами та викликами української дійсності «соросят». І все направлено на посилення політичної кризи в Україні.

Дочасний парламент — весна 2021?

Зрозуміло, за цим усім стоїть «сірий кардинал» з офісу президента. Наразі йому вдалося на певний час утихомирити суспільні пристрасті довкола кадрової політики «слуг», яка не витримувала жодної критики. Хоча збій уже пішов із перших днів, перших заяв нових урядовців, що не додає оптимізму режисерам кадрових перестановок у Кабміні. І вочевидь, для влади випробування коронавірусом проходить важче, ніж для пересічних українців. Во чого лише варте висловлювання на погоджуvalній раді нового міністра охорони здоров'я, що «всі пенсіонери помрутимуть» від коронавірусу? Якщо так далі піде, то для боротьби з «соросятами» (її усіма, хто з ними) супутникам із орбіти Коломойського у союзі з медіапулом Медведчука, депутатам з ОПЗЖ, анонімним Телеграм-каналом та іншими шаріям особливо старатися не потрібно буде. Проте, імовірно, вдруге проверніти справу із заміною «шило на мило» без суттєвих рейтингових втрат для президента не вийде. А тому це ще одна причина, аби шукати інших винних, через це в зоні ризику може опинитися парламент.

І навіть якщо зважити на те, що тема дочасного розпуску Верховної Ради спричинена низкою вибухових скандалів із монобільшовиками, після Нового року ніби затихла, наразі сил, які штовхатимуть провладну фракцію до розколу, вистачає. З одного боку, ці сили не зацікавлені хоча б у наближенні ЗЕ-кандидатів на місцевих виборах до минулорічного результату, а з іншого — їхній інтерес значно більший — дочасні вибори парламенту навесні 2021 року. Скажімо, про це чітко артикулюють в ОПЗЖ.

Мавр Ради зробить справу й піде

Але зараз монобільшість іще потрібна архітекторам повзучого повернення України до статусу країни, що втрачає державність. Адже ця Рада не виконала призначення, яке вони для неї обрали. Спочатку вона має повісити на свою шию тягар відповідальності перед сучасниками й наступними поколіннями — закон про обіг землі. Далі мусить прийняти закон про референдум, його вже винесли на громадське обговорення; підтримати зміни до Конституції щодо децентралізації, які посилять президента; погодитися на місцеві вибори в ОРДЛО і підтримати кілька законів, пов'язаних із так званою «реінтеграцією» Донбасу. Відверто кажучи, це виглядає як підготовка законодавчої бази для сил реваншу.

Щоправда, є ледь жевріюче сподівання, що більшість у нашій країні, усвідомивши свою попередню помилку, посипаючи голови попелом, усе ж не відасть свої безцінні голоси за тих, хто генетично застяг у середньовіччі, й тут вік за паспортом не має значення. ■

Олег ГАНСЬКИЙ

Учора Україна, чи не вперше у новітній історії, зачинила свої кордони, повністю припинивши повітряне сполучення з іншими державами. Така ситуація загрожує величезною кризою для окремих галузей економіки: авіатранспорту, готельного бізнесу всередині країни, туристичної галузі, що вже і так переживає свої далеко не найкращі часи. Експерти ж зазначають: ми стоймо на порозі хвилі банкрутств, яка може прокотитися вже навесні.

МВФ як засіб проти вірусу

Міжнародний валютний фонд готовий мобілізувати кредитний потенціал на 1 трильйон доларів для допомоги країнам у боротьбі з коронавірусом. «У ролі першої лінії захисту Фонд може розгорнути свій гнучкий інструментарій для реагування на надзвичайні ситуації, щоб допомогти країнам із невідкладними потребами в платіжному балансі», — написала директор-розворядник Кристаліна Георгієва.

Таким чином МВФ готовий надати близько 50 млрд доларів країнам, що розвиваються. Ще десять мільярдів можуть виділити країнам-членам з низькими доходами під нульову ставку. Що ж стосується конкретних інструментів, то Георгієва пояснює: у Фонді сьогодні налічується 40 діючих угод на загальну суму приблизно 200 млрд дол. У багатьох випадках ці угоди стануть засобом для швидкого надання кризового фінансування. «Ми також отримали запити ще від 20 держав і будемо стежити за ними в найближчі дні», — сказала директор-розворядник. — Таким чином, МВФ може задовольнити 189 країн-членів, демонструючи цінність міжнародного співробітництва. Тому що наші відповіді на цю кризу не обмежуватимуться одним методом, одним регіоном або однією країною».

Однією з держав, яка претендує на гроши Міжнародного валютного фонду, є Україна. На останньому засіданні Кабміну члени уряду доручили профільному міністерству підготувати лист до Міжнародного валютного фонду щодо надання фінансової допомоги для боротьби з коронавірусом.

При цьому економічна ситуація у самих США, де розташована штаб-квартира Фонду, стрімко погіршується, — минулій понеділок 16 березня назвали «чорним» днем для американської економіки: головні індекси втратили 12-13%. Це не набагато краще за найгірший показник в історії Нью-Йоркської фондою біржі — 19 жовтня 1987 року, коли падіння індексу становило 20,5%. Друге найбільше деннє падіння відбулося 28 жовтня 1929 року і становило 13%.

Українська влада вже оголосила про входження нашої держави в повномасштабну економічну кризу. Щоправда, епізодично ми зберігаємо оптимізм. Так, за словами глави Мінінфраструктури, рішення уряду з протидії коронавірусу не вплинуло на імпортно-експортні операції. «Для експортних та імпортних операцій ніяких обмежень не відбувається. Що стосується всіх перевезень — наземних, повітряних, морських, залізничних — карго-вантажні перевезення будуть здійснюватися. Тому економіку і експортно-імпортні операції ніхто не зупиняє. Ми прекрасно розуміємо, що ефективна боротьба з коронавірусом — це в тому числі захищена стабільність економіки, тому ми все необхідне для цього робимо», — сказав Владислав Криклій.

Спад туризму і дії європейських держав

Утім деякі галузі економіки можуть зазнати суттєвого впливу від кризи, що передбачає карантинні заходи. Через них, зокрема, ціни на тури впали на 30%, а українці масово відмовляються від відпусток. За даними туристичних операторів, за останні 10 днів продажі путівок впали на 50-60% у порівнянні з минулим роком. Хоча в січні, навпаки, українці активно планували відпустки — продажі турів тоді

■ КОЛАПС

Виходьте, прилетіли

Дві найбільш уразливі галузі української економіки — туризм та авіасполучення — можуть суттєво прискорити настання масштабної кризи у державі

Нинішньої весни може трапитися бум банкрутств авіакомпаній.

зросли приблизно на 40%, а в лютому — на 10%.

Якщо не враховувати повної зупинки туризму зараз, то, за статистикою туристичних компаній, суттєво «просіло» раннє бронювання турів на літо. Потенційні клієнти не готові планувати своє майбутнє, не розуміючи головних наслідків епідемії коронавірусу. Як стверджують менеджери, сьогодні майже до нуля знизився інтерес до Італії. Влада Туреччини вже заявила про перенесення туристичного сезону...

Тож за останній тиждень ціни на тури обвалилися на 30%, туроператори констатують: сьогодні ситуація в сфері туризму гірша, ніж була в 2014 році. Найприкірше при цьому, що сезон починається сприятливо: зі зростанням замовлень, чarterних рейсів, контрактів — і все це обвалилося в одну мить.

За підрахунками Всесвітньої ради з туризму та подорожей, збитки світової туристичної галузі в нинішньому році можуть перевищити 22 млрд доларів. Невтішно оцінює свої перспективи і Міжнародна асоціація повітряного транспорту. За оцінками IATA, світові авіакомпанії можуть втратити близько 113 млрд доларів. Хоча ще місяць тому в асоціації вели мову про мінус 30 млрд доларів.

У деяких країнах бізнес уже звернувся до допомоги влади. У Німеччині представники об'єднання підприємств готельної сфери та громадського харчування DEHOGA заявили, що готелі, ресторани і служби кейтерингу серйозно постраждали через скасування великих заходів і ярмарків. І попросили федеральний уряд підтримати галузь. Уряди західних держав переважно йдуть назустріч бізнесу, на допомогу найбільш ураженим у результаті епідемії країнам — Італії, Франції та Німеччині — планують виділити 25 млрд євро. Ці кошти спрямують на пільгове кредитування малого і середнього бізнесу, на виплати компенсацій компаніям, які зазнають збитків. У Туреччині заявили про запровадження податкових канікул і забезпечення кредитів своїм туристичним компаніям.

До травня більшість збанкрутут

Тим часом наш національний авіаперевізник авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» оголосив протимчасову зупинку виконання всіх регуляр-

них рейсів — спочатку міжнародних через закриття міжнародного повітряного сполучення, а із сьогоднішнього дня влада закрила все транспортне сполучення у державі.

«Виконуючи розпорядження уряду про тимчасове обмеження перетину державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України вірусу COVID-19, авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» припиняє виконання регулярних рейсів по всій міжнародній мережі попередньо на період із 00 годин 00 хвилин 17 березня по 31 березня 2020 року», — заявили у «МАУ».

В останній день, коли польоти ще були дозволені, літаки цієї компанії виконали рейси в Дубай, Каїр, Тель-Авів, Єреван, Тблісі, Стамбул, Баку, Торонто, Нью-Йорк, Бангкок і Кишинів. На їх борт прийняли лише громадян України або осіб, які мають право постійного або тимчасового проживання на території нашої держави.

При цьому пасажири скаржилися, що вартість квитків на «останній літак» суттєво зросла і доходила навіть до 30 тис. грн в один бік. У «МАУ» пояснили, що вони не винні, а вартість квитків автоматично генерує система, враховуючи попит. Утім за цим фактом Київське обласне територіальне відділення АМКУ вже розпочало розслідування.

Сама ж компанія «МАУ» оцінює збитки від припинення авіасполучення у 35% очікуваних доходів за перший квартал 2020 року. І це лише попередні дані, які можуть бути скориговані. У цей час експерти зазначають: пандемія коронавірусу та обмеження авіасполучення можуть привести до банкрутства більшості авіакомпаній у всьому світі вже до кінця травня. Якщо влада і галузь не вживатимуть узгоджених кроків для уникнення цієї ситуації.

За даними сіднейської консалтингової компанії «Авіаційний центр САРА», сьогодні багато авіакомпаній уже мають проблеми із виплатою боргів: резерви компаній швидко виснажуються через скасування рейсів. «Щоб уникнути катастрофи, необхідні скоординовані дії влади і галузі. В іншому випадку вихід із кризи буде схожий на жорстоке поле битви, «засіяне» жертвами», — заявила «САРА», додавши, що після кризи ситуація на авіаринку може докорінно змінитися, а найбільші перевізники США, Китаю

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Дуже нетрадиційна криза

На думку головних економістів Міжнародного валютного фонду, що їх цитує газета «Файненшл таймс», світова економіка вступила в рецесію і страждає від «згубного коктейлю», що складається з коронавірусу та активних дій, спрямованих на обмеження його розповсюдження. На думку журналістів, економістам тепер не потрібно чекати даних для підтвердження того, що світ перебуває в рецесії, хоча деякі офіційні прогнози залишаються оптимістичними.

Колишні високопоставлені співробітники фінансових відомств згодні з тим, що головним пріоритетом є заходи у сфері охорони здоров'я, однак спад в економіці, на їхню думку, є імовірним, тому уряди повинні бути готові до того, щоб витратити значні суми грошей на захист бізнесу і домогосподарств.

Гіта Гопінат, головний економіст МВФ, вважає, що передбачити хід розвитку подій складно, проте пандемія, яка охопила вже весь світ, не виглядає як звичайна рецесія. Дані з Китаю свідчать про значно більше падіння обсягу послуг, що надаються, ніж це було у випадку зі звичайним уповільненням економіки.

При цьому економісти не знають, як треба правильно діяти у відповідь. На думку пані Гопінант, варто застосувати «проміжний шок», спроможний зупинити його перетворення на повний колапс.

■ ДО РЕЧІ

Заробітчани не виконують план!

У НБУ очікують, що обсяг грошових переказів вітчизняних трудових мігрантів через карантин може суттєво знизитися: на 0,5-1 млрд доларів. За словами заступника голови Національного банку Дмитра Сологуба, передає пресслужба регулятора, водночас знизиться відтік валюти з України на суму близько 1,5 млрд доларів, оскільки через віrus українці подорожуватимуть менше.

У Нацбанку пояснюють: торік українці, що працюють за кордоном, переказали на батьківщину 12 млрд доларів, що значно вплинуло на змінення гривні в минулому році. Серед країн-«донорів» лідирують США — 18% грошових надходжень від заробітчан, Ізраїль — 14%, Італії — 9%, Росії — 7%, Польщі — 7%.

та Близького Сходу зможуть пережити кризу завдяки підтримці держав або власників.

Перевізники — від American Airlines Group до австралійської Qantas — скоротили свої потужності. Хоча деякі, як, наприклад, шведська SAS, тимчасово звільнили більшість співробітників, а Flybe, найбільша регіональна авіакомпанія Європи, вже збанкрутувала.

I потяг теж не варіант!

Проблеми у перевізників спостерігаються не лише у небі, а й на землі. Так, Укрзалізниця оголосила про суттєве падіння продажу залізничних квитків на тлі збільшення випадків повернення проїзних документів, зокрема на нескасовані поїзди вже через перший етап карантину, коли залізничне сполучення у державі ще було дозволене.

Лише за чотири дні, з 11 до 15 березня, пасажири повернули 303 тис. квитків на загальну суму майже 86,6 млн грн. «Для повернення коштів за невикористані квитки, придбані в касах, потрібно звернутися у будь-яку залізничну касу. Пасажири одразу повертають кошти, окрім випадків, коли відсутня достатня кількість готівки. У такому разі гаситься квиток, і пасажир може звернутися по свої кошти в будь-який зручний день упродовж шести місяців. При цьому кошти повертаються протягом 3-5 днів із моменту звернення пасажира», — повідомили у залізничному відомстві. Квитки, куплені через інтернет, повертають через онлайн-сервіси. Кошти зараховуються на карту впродовж 30 календарних днів.

Пасажирам, поїзди яких було скасовано через введення карантину, украйнська залізниця компенсує 100% вартості проїзного документа. На міжнародні потяги, яким обмежено маршрут, повну вартість квитка можна повернути в разі, якщо була скасована зупинка, до якої пасажир мав квиток.

■ ХРОНІКИ ПАНДЕМІЇ

Війна з коронавірусом

Кожен має залишатися у своєму окремому окопі під час наступу COVID-19

Медики працюють у зоні найвищої небезпеки.

Ігор ВІТОВИЧ

«Ми — на війні», — констатував президент Франції Емманюель Макрон під час телевернення до співвітчизників увечері понеділка, 16 березня. Якою зброєю мають намір користуватися держави і суспільство?

Момент упередження прогавили

Європа перехопила в Китаю сумнівну славу головного осередку поширення коронавірусу. Шальки терезів переважили в бік держав Євросоюзу в минулі вихідні, коли в найбільш населених країнах стального континенту стрімко зросла кількість заражених і померлих. На жаль, Єврокомісія виявила цілковиту неспособність і не вхопила одразу в свої руки віжки загальної оперативної координації спільніх дій. Натомість налякані й схарапуджені національні уряди були змушені реагувати на ситуацію на власний розсуд, запроваджуючи ті чи інші превентивні та захисні заходи. До честі, зусилля окремих урядів виявились майже уніфікованими: перекриті кордони з сусідніми країнами, закриті авіасполучення з рештою світу та максимально обмежені контакти населення всередині країни. Прикро, але доводиться констатувати, що європейські уряди прогавили той відповідальний момент, коли COVID-19 майже вільно «імпортувався» з Китаю до Європи, як і момент, коли він почав розповзатися континентом від країни до країни. До рішучих дій взялися, лише виявивши взаємозараження між громадянами окремих країн.

Офіційний Брюссель після загальних висловлювань «занепокоєння» лише починає просинатися, після того, як коронавірус переріс в головну проблему для континенту. Європейська комісія запропонувала закриття кордонів Євросоюзу для іноземців щонайменше на місяць у понеділок, 16 березня, коли більшість країн і так вдалися до такого кроку самостійно. Голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн сказала, що згадану пропозицію вона висловила главам де-

Дезінфікують скрізь.

Магазини спорожніли швидко.

ржав і урядів країн-членів ЄС, додавши, що кордони варто б закрити на 30 днів із можливістю продовження цього періоду залежно від потреби. Обмеження не має стосуватися резидентів у країнах ЄС, членів родин європейських громадян, дипломатів та лікарів і науковців, які борються з коронавірусом. Та й то — лише «рекомендувала», бо відповідне рішення розраховували прийняти лише 17 березня під час спеціальної відеоконференції Європейської Ради, о 18-й годині за київським часом. На ній лідери всіх країн ЄС спілкувалися не особисто, а за посередництва відеозв'язку. Голова Європейської ради Шарль Мішель сказав про цю відеоконференцію лідерів ЄС наступне:

«Головним завданням є зупинити поширення коронавірусу, забезпечити належним медичним обладнанням, підтримати наукові дослідження та зменшити негативні економічні наслідки».

А голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн повідомила, що вже провела попередні переговори з канцлеркою Німеччини Меркель та президентом Франції Макроном щодо координації діяльності та співпраці країн ЄС. Голова Комісії повідомила, що 17 березня оголосить спільний тендер із країнами ЄС на тести на коронавірус та респіратори. Також очікується, що Комісія опублікує рекомендації для держав-членів щодо прикордонного контролю.

Для боротьби потрібні кошти

Єврокомісія призначила 164 мільйони євро на нові технології для боротьби з епідемією коронавірусу. Спочатку це мало бути 47,5 мільйона євро. Стартали та малі фірми, які займаються інноваціями, закликали, аби вони подавали заявки на фінансування у пришвидшенному темпі. Ці ресурси ЄС призначенні на підтримку інновацій у розробках вакцини, інтернет-визначення ідентичності та боротьбу з фейковими новинами. Єврокомісія значно скорочує процес прийняття заявок. А все для того, аби якнайшвидше розпочати роботу над проектами. «Сам процес, який зазвичай є досить бюрократичним, бо багато документів із ним пов’язано, оптимізують. Рішення щодо фінансування прийняли досить швидко, аби можна було оперативніше боротися з пандемією.

Учені роз’яснюють

За умов, коли Європа ще не набрала відповідного досвіду й уряди припускаються певних помилок, варто прислушатися до порад та висновків із Китаю, де за три місяці лютування COVID-19 отримали відповідний досвід і статистику. Грунтовні дослідження встигли провести також американські вірусологи.

Спочатку про терміни, на які варто запроваджувати загальний жорсткий карантин. Перші симптоми захворювання коронавірусом проявляються в середньому через п’ять днів після зараження, але призначення 14-денної карантину є вправданим. Дослідження вчених американського інституту Джона Хопкінса показали, що середній інкубаційний період інфекції COVID-19 становить 5,1 доби. Дослідники встановили, що в групі з 10 тисяч заражених інкубаційний період виходить за межі 14-денної терміну лише в 101 випадку. У 97,5% з цієї групи хвороба проявлялася від 2,2 до 11,5 днів після зараження.

Приховані носії

Китайські вчені вважають, що діти є прихованими розповсюджувачами коронавірусної інфекції, бо в них хвороба протікає безсимптомно, повідомляє видання MedicalXpress. Експерти з дитячого центру в китайському Гуанчжоу діагностували 745 дітей віком від 2 місяців до 15 років із родин, де фіксувалися випадки зараження коронавірусом. У результаті проведених аналізів встановлено, що лише 10 із цих дітей (1,3%) були інфіковані. Але в жодної дитини не спостерігалося супутніх симптомів — лихоманки, температури 39°C, болю в м’язах, діти не відчували слабкості, не фіксувалося ускладнене дихання. Ускладнень у вигляді пневмонії також не виявилось в жодної дитини. Недарма в окремих країнах не рекомендують чи навіть забороняють контакти дідусяв і бабусь з онуками.

ВООЗ рекомендує тести

Генеральний директор Всесвітньої організації охорони здоров’я (ВООЗ) Тедрос Адханом Гебреесус закликав уряди країн світу збільшити кількість тестів, аби стримати поширення коронавірусної інфекції. «Минулого тижня ми бачили стрімке зростання кількості

випадків COVID-2019. Про більшість їх на даний момент повідомляють у решті світу, а не в Китаї», — сказав Гебреесус у понеділок на пресконференції в Женеві, цитує агенція новин «Рейтер». Він схвалив закриття шкіл і скасування спортивних заходів, однак наголосив, що у ВООЗ не вважають достатніми нині масштаби превентивних заходів. «Найефективніший спосіб запобігти захворюванню і рятувати життя — розірвати ланцюги передачі COVID-2019. Для цього треба проходити тести ізоляції», — наголосив очільник ВООЗ. За його словами, саме слідування цієї стратегії допомогло показати позитивні результати в Китаї, Південній Кореї та Сінгапурі. «У нас є простий меседж до всіх країн — тестування і ще раз тестування. Всі країни повинні мати змогу перевірити всі підозрілі випадки захворювання, вони не можуть боротися з цією пандемією із зав’язаними очима. Це — визначальна глобальна криза в охороні здоров’я в наш час. Наступні дні, тижні й місяці стануть випробуванням нашої рішучості, випробуванням нашої довіри до науки й випробуванням солідарності», — додав Гебреесус.

Білорусь іде своїм шляхом

Білорусь не закриває кордонів, бо це й так зробили всі сусідні з нею країни, включно з Росією. «Закриття кордонів не гарантує захисту від коронавірусу, а карантин у школах і дитячих садках потенційно збільшить загрозу зараження для літніх людей», — аргументує білоруське Міністерство охорони здоров’я. — Діти хворіють (на COVID-19) значно рідше, а смертельних випадків не зареєстровано. Після закриття шкіл і дитсадків діти, чи батьки переважно працюють, найбільш імовірно не залишаються вдома, а будуть віддані під опіку дідусяв і бабусь, котрим щедро передадуть свої мікроби. Тоді як саме літні люди належать до групи ризику». МОЗ Білорусь також вважає, що молодь, котру буде перенесено на дистанційне навчання, замість учитися ігноруватиме рекомендації стосовно ізоляції та влаштовуватиме вечірки.

Ватикан без паломників

Префектура Папського дому повідомила, що богослужіння Страсного тижня у Ватикані відбудутимуться без участі паломників, а до 12 квітня загальні аудієнції папи Римського та молитва «Ангел Господній» відбудутимуться онлайн та по телебаченню. «Підтверджено проведення всіх запланованих на пасхальне тридення богослужіння. Наразі вивчається спосіб їх проведення та участі в них, що враховуємо тимчасові заходи безпеки, впроваджені з метою запобігання поширенню віруса. Про ці способи буде повідомлено після їхнього остаточного визначення, беручи до уваги розвиток епідеміологічної ситуації», — зазначили у Ватикані. 8 березня папа Римський Франциск порушив багатовікову традицію і вперше звернувся з недільною проповіддю до вірян не з Апостольського палацу, а за допомогою інтернет-трансляції.

Християни західного обряду цьогоріч святкуютимуть Великдень 12 квітня. Християни східного обряду — на тиждень пізніше, 19 квітня. ■

■ США

Нову вакцину випробовуватимуть у Сіетлі

Безпосередньо не зайняті у виробництві американці працюватимуть із дому онлайн

Катерина ТЕСЛЕНКО

Маямі, Флорида

прагматично перебудовуються під нові реалії. Вважаючи, що небезпеку такої доречної для періоду об'єктивної економічної кризи епідемії роздувають штучно. Тим часом вжити запобіжних заходів і поберегти власне здоров'я завжди доречно.

У понеділок, 16 березня, до кінця дня інформагентства повідомили про 4 тис. 400 підтверджених випадків зараження коронавірусом по країні. З них найбільше — в штатах Нью-Йорк — 950, Вашингтон — 777, Каліфорнія — 519 та Массачусетс — 197. 84 людини померли з початку епідемії. За добу додалося близько тисяч нових виявлених хворих. Якщо напередодні CDC (Центр із контролю над інфекційними захворюваннями та епідеміями) не рекомендував проводити заходи за участі понад 50 осіб, то вже на віторок, 17 березня, Білій дім рекомендував не проводити заходів за участі понад 10 осіб. Усім компаніям і уста-

новам рекомендовано організовувати роботу онлайн скрізь, де тільки можливо. Компанія «Бойнг», скажімо, оголосила, що літаки продовжать збирати, але всі, хто безпосередньо не задіяні у виробничому процесі, працюватимуть із дому. Мешканцям славетної Сіліконової долини також наказали залишатися вдома починаючи з найближчої ночі. Супермаркети, медичні установи, банки, заправки і міський транспорт продовжуватимуть працювати, але користуватися їх послугами слід тільки за крайньої необхідності.

Президент Дональд Трамп на пресконференції в Білому домі, присвяченій епідемії коронавірусу, висловив припущення, що епідемія триватиме не менше, ніж до липня — серпня або й довше, тому дуже можливо, що в США настане через викликану нею кризу економічна рецесія. Федеральна влада думатиме над можливим застарінням ресурсів міністерства оборо-

ни та з інших джерел для обладнання тимчасових госпіталів для хворих на коронавірус, бо їх число може перевищити наявні ресурси лікарень. Таку ідею висловив губернатор штату Нью-Йорк Ендрю Куомо. Пригадується, що менш як місяць тому Дональд Трамп запевняв, що епідемія закінчиться в квітні, а число хворих у США швидко буде зведенено до нуля.

Одна з найоптимістичніших резонансних новин дня: у Сіетлі, в Kaiser Permanente Washington Research Institute, почалися випробування на добровольцях вакцини від коронавірусу. Хоча вони, за всіма прогнозами, триватимуть від 6 до 12 місяців, є надія, що в підсумку з'явиться ефективна вакцина для масового виробництва. Згадану вакцину в рекордно короткі терміни розробили вчені Національного інституту здоров'я (NIH) і біотехнологічної компанії Moderna Inc. Массачусетс.

Хто їде на роботу у Францію з Німеччини. А такого обміну фахівцями тут традиційно немало.

У разі необхідності надання медичної допомоги лікарі прибувають негайно і або на місці надають допомогу, або відвозять хворого до відповідної медустанови. Нагадаю, медичне обслуговування в країні гарантоване і безкоштовне, за одну з найважливіших соціальних гарантій французькі громадяни й сплачують чи не найвищі у світі податки.

Емманюель Макрон, до речі, переніс на пізніше обговорення пенсійної реформи, проти якої французи протестували взимку. А не скористався епідемією, як український президент, пропавлюючи під шумок тенденційний закон про землю.

У своєму зверненні до народу 16 березня президент країни Емманюель Макрон заявив, що «ми на війні», і оголосив про надзвичайні заходи для боротьби з коронавірусом та закликав французів не панікувати, проявити солідарність і відповідальність.

Франція бореться з пандемією і вистоїть. ■

■ ІТАЛІЯ

Про хворих дбають

Незважаючи на перевантаження лікарень, паніки немає

Тетяна СИМОНОВА

Тавансьяко, Північна Італія

У нас введено жорсткий карантин, і всі громадські місця закриті. За винятком аптек, лікарень і супермаркетів, де можна купити тільки продукти харчування і нічого більше. Позавчора в новинах оголосили (канал TG 5), що за добу заразилися півтори тисячі людей і що епідемія ще не досягла свого апогею, тому керівництво нашого регіону робить все необхідне, аби стимулювати коронавірус. Люди похилого віку, як відомо, найбільш уразлива категорія, тому я і мої сестри дуже переживаємо за свою маму. Вона неподалік нас живе сама і намагається нікуди не виходити. Мій син поїде завтра до неї, щоб завезти свіжі продукти. Хоча в мами є машина і вона могла б поїхати самостійно по покупки, але вирішили, що краще не ризикувати.

На превеликий жаль, мої свекри-італійці в березні потрапили до лікарні. Свекор із виразкою шлунка, а свекруха — з запаленням легень. Свекра поклали на третєму поверхі загального стаціонарного відділення, свекруху — на четвертому. Свекор лежав у палаті з іще двома хворими, свекруха — із однією жінкою приблизно її ж віку. Молодих тут намагаються поміщати в одну палату з молодими, а літніх із літніми, щоб вони були, так би мовити, «на одній хвилі». В палатах тепло, навіть спекотно, незважаючи на дорогий газ із Росії, а також чисто і світло. Постільну білизну міняють щодня або й частіше, якщо є необхідність. Простирадла сліпучо білі, пахнуть свіжістю. Харчування триразове, причому їжу можна замовити за бажанням, як у ресторані. Але тільки за день наперед. На завтра потрібно замовити сьогодні, а якщо не встиг або забув, то принесуть те, що вважатимуть за потрібне. Їжа, як правило, звичайнісінька, але дуже різноманітна: супи, пюре, котлети, відбивні, риба, різotto, спіннат, спаржа, фінок-к'яло, сосиски, сири різних сортів, йогурти, моцарела, стракіно, пармезан, шинка, прошутто, — словом, на будь-який смак. Свекру ізжу приносили подрібнену на блендері і чекали, поки вона охолоне, бо при відразі суворо заборонено їсти її занадто теплою або гарячою. При виписці додому їому надали крісло з прикріпленим обіднім столиком і спеціально ліжко і привезли все це за місцем проживання в безстрокове і безкоштовне користування. Двічі на день мого свекра відвідує фізіотерапевт, водить його по коридору, робить нахили вправо, вліво, — простими фізичними вправами розробляє його тіло, щоб воно не закліяло від три валового лежання. А ще надали фінансову допомогу — 520 євро на місяць, щоб він міг частково оплатити роботу доглядальниці. І це — крім пенсії та допомоги з інвалідністю! Мій чоловік має право на три вихідні на місяць (крім суботи та неділі), і роботодавець йому їх беззастережно надає, достатньо лише про це попередити заходалегідь. Такі пільги надаються працюючим особам, батькам яких стари або хворі і не в змозі самі керувати машиною чи користуватися громадським транспортом, аби поїхати на медичне обстеження чи в аптеку. А якщо, наприклад, і діти не мають можливості відвідати батьків у лікарню, то існує безліч організацій, готових допомогти: Червоний хрест і волонтерські спільноти та навіть курсує маленький бусик від муніципалітету. Медична допомога організована дуже грамотно й ефективно. ■

■ ФРАНЦІЯ

Лікування гарантоване

Оплату за комунальні послуги на період форс-мажору анульовано

Муса ТАЙПОВ

Нормандія

вводиться комендантська година. Поки що тільки на 15 діб, але вона може бути продовжена за ситуативною динамікою. Вільне пересування всередині країни заборонено з полудня 17 березня. Мешканці зможуть виходити на вулицю тільки у життєві важливих справах: похід у магазин, аптеку, до лікаря або на роботу.

По-друге, тимчасово скасовується плата за комунальні послуги за оренду житла. Також анонсували, що будуть анульовані оплати за споживаний газ і електроенергію, відкладені виплати банкам і для забезпечення цього рішенням уряду Франції виділено 300 мільярдів євро.

Уже закрито всі торговельні та розважальні установи, так само, як і навчальні. Офіційно не рекомендується будь-яке скupчення людей.

І це тільки низка заходів, застосованих урядом Франції. Загалом пересічне населення поводиться спокійно. У Бретані, де я зараз перебуваю, у продуктових магазинах, куди люди постійно звертаються, немає ні черг, ні паніки. Продавці поки що працюють без масок, але в гумових рукавичках.

Єдине, що викликає невелике здивування через незвичність для очіх до комунікації французів, що по рожні вулиці. Пішоходів зовсім трохи, в основному люди пересуваються на власному автотранспорті.

Кордони з сусідніми державами, зокрема з Німеччиною, вже перекриті. Поліція коректно повертає бажаючих поїхати в той чи інший бік додому. Дозвіл на проїзд дають тільки тим із французів, хто постійно працює в Німеччині, або тим,

хто їде на роботу у Францію з Німеччини. А такого обміну фахівцями тут традиційно немало.

У разі необхідності надання медичної допомоги лікарі прибувають негайно і або на місці надають допомогу, або відвозять хворого до відповідної медустанови. Нагадаю, медичне обслуговування в країні гарантоване і безкоштовне, за одну з найважливіших соціальних гарантій французькі громадяни й сплачують чи не найвищі у світі податки.

У своєму зверненні до народу 16 березня президент країни Емманюель Макрон заявив, що «ми на війні», і оголосив про надзвичайні заходи для боротьби з коронавірусом та закликав французів не панікувати, проявити солідарність і відповідальність.

Франція бореться з пандемією і вистоїть. ■

■ КИТАЙ

Країна отямлюється

Навзасм — допомогти сусідам, які підтримали у тяжку хвилину

Олена ЯРОШЕНКО

Коронавірус, що розповсюджується сьогодні по світу, викликаючи в кого сум'ята, в кого недовіру, в кого — паніку, не тільки розкриває слабкі місця медицини, авіації або державних установ, а й перевіряє людей на людяність, чуйність, жертвівність. Колишній голова ради директорів Alibaba Group Джек Ма направив до Південної Кореї один

коронавірусу в Китаї, коли запаси масок всередині країни вичерпалися і їх із рук продавали в Шанхай по 5 долларів за штуку, Джек Ма заслав своїх емісарів по всьому світу, аби скуповувати всюди за будь-які гроші маски і везти їх літаками в Китай, де їх безплатно мільйонами штук роздавали простим людям. Також Фонд Джека Ма відправив один мільйон масок у Японію.

Також на материковому Китаї за попередню добу зареєстровано 13 летальних випадків від пневмонії, спричиненої новим типом коронавірусу (COVID-19), виявлено 21 нового хворого, з них 20 — люди, які прибули з-за кордону, повідомив Держкомітет охорони здоров'я КНР на своєму офіційному сайті. З грудня число жертв коронавірусу в країні становило 3 тис. 226 і зареєстровано 80 тис. 881 випадок захворювання. В місті Ухань,

■ ЗУСТРИЛИСЯ-ПОГОВОРИЛИ

Ксав'є Пеллідзарі: Моя мова — це фотографія

Сараєво, Руанда й Україна
в об'єктиві французького
фоторепортера

Валерія ЗАПОЛЬСЬКА
(ексклюзивно для «України молодої»)

У той час, як жителі столиці пробігають повз видатні пам'ятки архітектури стародавнього міста у справах, а туристи безперestанно тиснуть на кнопки своїх фотоапаратів, щоб швиденько закарбувати цей момент і вже вдома відстолисти милуватися краєвидами, існують люди, які ладні постійно блукати Києвом, щобувічнювати прекрасне.

Знайомтеся, Ксав'є Пеллідзарі. Людина, якій удалося зняти численні репортажі з висоти пташиного польоту та під кулями снайперів і заслужити визнання. Людина, яка відмовилася від почесного посту фотографа для Президентства Франції та визначилася зі своєю метою — досліджувати світ і передавати його через об'єктив своєї камери.

Репортажі про війну і портрети

■ Мсьє Ксав'є, розкажіть, будь ласка, вашу біографію. Хтось із вашої родини теж був фотографом? Чому і як ви вибрали цю професію?

— Я почав працювати в Парижі в 1980 році у фотолабораторії.

Через кілька років приєднався до команди фотографів, що спеціалізувалися на повітроплаванні, здійснив кілька годин польотів на бортах літаків-вініщувачів, транспортних літаків і вертольотів, щоб зробити ілюстрації до щомісячного огляду новин Air Actualites у службі інформації та зв'язків із громадськістю ВПС Франції (SIRPA. Air).

Три роки потому я захотів наблизитися до репортажів про людей. Я приєднався до робочої групи військових репортерів з установи (закладу) комунікації та аудіовізуальної продукції захисту (ECPAD).

Після понад 12 років репортажів про війну, ілюстрацій до видань та офіційних портретів я переїхав до Москви, де працював у посольстві Франції фотографом посла в складі пресслужби.

Після нетривалого перебування у Франції у 2015 році мою дружину перевели до Києва. Ми оселилися тут і живемо донині. Я продовжує працювати над своїми особистими проектами, влаштовуючи виставки у Києві, Франції та створюючи фотокниги.

Ніхто в моїй родині не був професійним фотографом. Я зацікавився фотографією, коли мені було 11 років. Мій дядько, будучи фотографом-аматором, показав мені, як самостійно знімати чорно-білі світлини й проявляти їх. Це було відкриття, у той момент зародилася думка зробити це моєю

професією.

Із 17 років я навчався фотографії протягом 2,5 року. Це було, швидше, навчання з його технічного боку. Пізніше мені знадобилося вдосконалити художню сторону мого ремесла.

■ У вас італійське прізвище. Чи цікавилися ви своїм походженням?

— Так. Мої бабуся та дідусь по батьківській лінії, тікаючи від режиму Муссоліні, емігрували у Францію. Вони жили поблизу Мілану. Я мрію зустріти свою родину, яка залишилася в Італії.

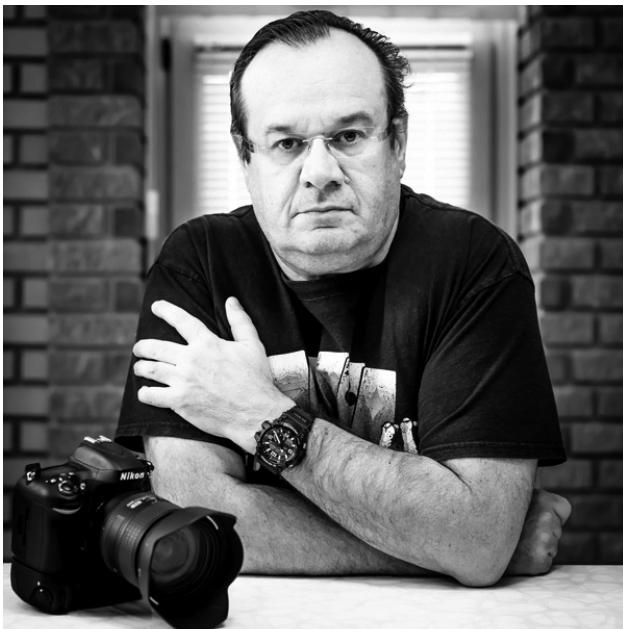
■ Чи вплинуло ваше рідне місто, Вільньов-сюр-Лот, на ваше художнє бачення? Чи є там зна-чущі для вас місця?

— Моє рідне місто Вільньов-сюр-Лот зовсім не вплинуло на мое художнє бачення, я покинув його, коли мені було 7 років. У ті часи щороку наша родина приїздила до Вільньова на літні канікули. Наразі я регулярно туди повертаюся, щоб побачити маму й інших рідних. Це місто, яке займає особливе місце в моєму серці, воно розташоване поряд із дуже гарним середньовічним селищем, яке я обожнюю, Пюжольс. Я регулярно фотографую Вільньов та Пюжольс, це потреба.

■ Що вас найбільше вразило у вашій кар'єрі: факт, місце, зустріч?

— Багато що мене вразило протягом моєї кар'єри. Скажімо, 1994 р., Руанда під час громадянської війни. Багато мертвих, крові. Чиста і сліпа жорстокість. Я зустрів там чоловіків і жінок, які допомагали населенню. Ці люди зворушили мене своєю самовідданістю перед лицем людської катастрофи.

1996 р., Сараєво під час війни. З товаришем-репортером ми жили в готелі, розташованому на

Ксав'є Пеллідзарі.
Фото з власного архіву.

снайперській вулиці. Це був постійний стрес під час зйомок репортажів і навіть уночі. Ні хвилини відпочинку, снайпери стріляли по наших вікнах, низ готелю бомбардували гранатами. Але найбільшою небезпекою був я сам. Люди звикли до всіх ситуацій. Чим більше часу минало, тим менше я звертав увагу на небезпеку. Як тільки я зрозумів це, то повернувся до Франції... через 2 місяці.

2000 рік, ситуація трохи легша, але емоційно дуже насищена. До мене звернулися, щоб я приєднався до команди офіційних фотографів Elysee (офіційний веб-сайт Президентства Республіки). Це було за часів Жака Ширака. Я, зрештою, відхилив цю пропозицію і вважав за краще продовжувати працювати репортером.

2014 р. У Франції на Піренеях я робив ілюстративний звіт для журналу про спелеологічний порятунок. Я пройшов сотню метрів під горою з командою спеціалістів. Після 20 хвилин ходьби в чудових місцях мені довелося проповзти в проході завдовжки 20 м і діаметром 60 см без можливості повернутися назад. Я був у паніці, яку намагався контролювати. Тільки це було фактично неможливо. На щастя, перед піною була досвідчена людина, лише ноги якої я міг бачити, вона допомагала мені і психологічно скерувала, щоб я вийшов звідти в кінці тих 20 м. Я ніколи не відчував такого почуття, зовсім неприємного.

Найбільше вразила Камбоджа

■ Чи роботи для вас є найбільш значущими?

— Два великі фотографи вплинули на мене своїми характерними роботами — це Жан-Лу Съефф та Себастіяно Сальгадо. Два фотографи цілковито різні у своїх підходах, що залишили настільки значимий слід в історії.

■ У яких інші країнах ви побували? Загалом яка видалася найбільш незвичайною?

— Я побував у багатьох країнах світу, крім

історія. Щодо фотографії, я вважаю, що Київ не дуже нею цікавиться. Не вистачає виставкових залів чи місць для зустрічей, присвячених цьому мистецтву.

■ Що ваші французькі друзі й колеги сказали щодо рішення залишитися жити та працювати в Україні?

— Коли я тільки перебіджав в Україну, мої французькі друзі побажали мені удачі. Вони не хвилювалися. Зараз, коли я розповідаю їм про своє життя в Україні, вони всі вражені культурною відкритістю цієї країни і мають бажання приїхати сюди з цікавості.

■ Чи спілкувалися ви з українськими фотографами? Якщо так, які їхня думка щодо розвитку фотографії в Україні? І що думаете про це ви?

— Я не знаю українських фотографів. Єдині виставки, які я відвідав, — це сучасне мистецтво. Я думаю, що професія фотографа в Україні страждає від відсутності визнання. Культура цього мистецтва не розвинена. Єдині, хто може жити з цього, повинні бути фотографами преси, крім, звісно, кількох винятків.

■ Скільки разів ви відвідували Україну?

— Вільно розмовляю лише французькою. Можу висловитися базовою англійською та російською на рівні початківця.

У Франції ми не «просунуті» у вивчені іноземних мов, принаймні такими були в мій час. Спілкування в нефранкомовній країні вимагає в мене трохи більше часу на вивчення, особливо в країні, що використовує кирилицю. Через якийсь час мені вдалося вести прості розмови з ким завгодно.

■ Чи повертаєтесь ви час від часу до Франції?

— Я повертаюся до Франції від трьох до п'яти разів на рік відповідно до моїх потреб і бажань.

Про Київ і Чорнобиль

■ Розкажіть про вашу книгу «Погляд іншого».

— Книга «Погляд іншого» народилася після кількох «фотографічних прогулянок» Києвом. Із 2016 року я прогулювався з камерою, перекинутою через плече, як турист. Я хотів знайти особливий кут, вісь «репортажу». Без успіху! Я продовжував тиatisя, керуючись своїми емоціями, які були на той момент. Потроху прості ходіння здалися мені очевидним, своєрідним спогляданням.

Через два роки я накопчив колекцію в понад 500 фотографій, що все ж не є величезною кількістю. Мені не подобається безупинно клацати фотоапаратом, я працюю, наче досі з плівковою камерою: вдумливе спостерігання й терпіння перед кожним натиском на кнопку. Редагування

моїх фотографій тривало кілька місяців.

Я розпочав із виставки в Києві в 2018 році з десятком зображень у галереї-ресторані, а потім на PhotoKiev-2018. Виставка вирушила до Франції на дві локації, одна на південному заході, а інша поблизу Парижа зі сторони міста Сен-Жермен-ан-Ла. Відгуки були дуже насичені, відвідувачі хотіли побачити більше. Тому я вирішив зробити розкішну (люксову/елітну) фотокнигу з тридцятькою фотографій на цю тему. Миттєвий успіх у Києві серед французької та іноземної спільноти.

■ Що особливого в Києві?

— Київ — це місто, сповнене контрастів: архітектурних, культурних... Цікаво тут прогулюватися в супроводі гіда, щоб осягнути все його багатство. Київ — місто з аспектом великої людяності й важким ми-нулим через його історію та подій.

■ Чи є у вас улюблений стиль у фотографії?

— Усе залежить від моого настрою в певний момент. Я швидко переходить від портретного до вуличного фото, репортажу, студії. Однак таки трохи більше надаю перевагу портретам. Мені іноді надходять пропозиції фотографувати весілля, це дуже хороший варіант, який мені подобається тим, що людська сторона змішується у своєрідному виді репортажу та портреті.

Дуже подобаються чорно-білі світлини, тому що вони подумки наближають мене до моїх учителів та моїх початків у фотолабораторіях. Так легше виразити себе, я працюю через інстинкт і уявляю свої фотографії в ч/б під час зйомки. Мені дуже комфортно як на зйомках, так і пост-продажі при роботі на комп'ютері.

Мій нинішній проект — у кольорі, він підходить більше. Так було легше виразити себе в кольорі з поетикою на тему настільки ж драматичну, як і Чорнобиль. Тамтешня природа стала такою гарною і дикою в місцях відчуження. Я протиставляю кольорові портрети й інтер'ю ліквідаторів. Вважаю, що ми говоримо мало про чоловіків, яким так багато зобов'язані.

Фотографія залишається унікальною для скоплення миті життя. Зйомка вуличної фотографії створює ідеальне зображення, її виконання є соціальним актом, який є свідком епохи із часу створення фотографії у XVIII столітті.

■ Опишіть свою життєву позицію.

— У житті я величезний оптиміст. Я працюю за покликом серця. Крім сім'ї та фотографії, у мене є ще два захоплення: мотоцикл і петанк. Я не забиваю минулого, будучи орієнтованим на майбутнє. ■

Зоряна МАЗУРАНЧИК,
молодший науковий співробітник
Національного заповідника
«Замки Тернопілля»
Збараж Тернопільської області

Місто Збараж на Тернопіллі, за свідченням історичних джерел, посідає третє місце серед найдревніших міст краю після княжої Теребовлі (1097) і Шумська (1149). Про існування, місцезнаходження та діяльність літописного Збаражу можна судити за археологічними розкопками, які проводилися на території існування древнього міста, а також за інформацією з деяких довідкових видань.

Із проголошеннем незалежності нашої держави була передглана роль Збаражу в історії України, зокрема таких унікальних пам'яток археології, як Старозбаразька фортеця XIV–XVI ст. та пам'ятка архітектури XVII ст. — Збаразька фортеця.

Літописний Збараж локалізується чотирма горами: Княжою, Веселою, Бабиною та Чернечою (Монастирок).

Перші археологічні розкопки в районі Старозбаразької фортеці були проведені в 30-х роках ХХ ст. Організувала їх очолила роботу польський археолог Іреня Сівковна, яка залишила для нас свідчення про їх проведення. Під час земляних робіт було знайдено срібний скарб вагою 0,5 кілограма. Скарб складався з двадцяти срібних предметів, які використовувалися як жіночі прикраси. Датується ця знахідка XII–XIII століттям і зараз зберігається в одному з музеїв Варшави. Після цих розкопок в історії досліджень Старозбаразького замку настає довга пауза, яка триває до 1990-х років. За цей час твердиня ще більше занепала. Каміння, що колись становило частину замкових стін, було використано на будівництві господарських споруд новоствореного колгоспу. Аж доки у травні 1997 року на місці Старозбаразької фортеці і прилеглій території були проведені розкопки, якими керував учений-археолог Михайло Филипчук.

У червні того ж року розпочався другий етап археологічного вивчення Замкової гори. Ним керувала археолог Тернопільського краєзнавчого музею Марина Ягодинська. Згідно з матеріалами археологічних досліджень, на вершині гір Замкової і Бабиній було виявлено два давньоруські городища, що датуються X–XIII століттям. Городище на Замковій горі розташоване на лівому березі річки Гнізна, і саме тут на дитинці були знайдені залишки укріплень замку та підвальних приміщень XV–XVI ст., а також чотири дугоподібні вали (три давньоруські і один слов'янський), що захищали городище з напільній сторони.

Саме це городище вважається місцем літописного Збаражу. До цих двох вершин належить ще одна, яку займає оборонна церква початку XVII ст. з давньою промовистою назвою Монастирок. На території церкви укріплень не знайдено, але зафіксовано культурний шар XII–XIII століття. Всі три пам'ятки розташовані близько одна від одної, приблизно в радіусі до 0,5 км. Можливо, саме вони складали в комплексі літописний Збараж.

Майданчики обох городищ зруйновані окопами під час I і II Світових воєн та кар'єрами. Для з'ясування часу будівництва оборонних споруд пам'яток

■ ЗНАХІДКИ

Що не зруйнував хан — доруйнував час

Цікаві факти про третє найдревніше місто України

були розрізані третій вал на городищі на Замковій горі і внутрішній вал на городищі Бабина гора.

Упродовж досліджень городища на Замковій горі було за кладено розкопи на території дитинця і вивчені стратиграфією третього дугоподібного валу. А коли досліджували дитинець, то виявили, що територія поруйнована пізнішими перекопами — під час будівництва замків XIV–XVI ст., а також розкопками у XIX ст. У підсумку було виявлено розрізну кераміку ранньозалізного часу, раннього й пізнього етапів типу Луки Райковецької (VIII — початок X ст.), давньоруську кераміку XI–XIII ст. Для чіткішого датування оборонних споруд городища було зроблений переріз одного з валів.

Археологічні дослідження показали, що вал був насыпаний у XII–XIII століттях. Із внутрішньої сторони рову було знайдено срібний колт — унікальну жіночу прикрасу, що складалася з двох пластин округлої форми, з'єднаних між собою маленькими пластиналами. Поряд із цим численні знахідки уламків керамічного посуду, кісток тварин свідчили про те, що місце було житлом для багатьох по колін.

Підбиваючи попередній підсумок стану укріплень Збаражу на кінець XIII — середину XIV ст., можна припустити, що городище, найбільш вірогідно, було зруйноване, або «розметане», а поселення могло існувати в околицях так званого літописного Збаражу.

А навпроти Княжої гори височіє Бабина гора. Розкопками її наприкінці XIX ст. займався Адам Кіркор — відомий літератор, редактор, дослідник і археолог. За результатами його археологічних досліджень було вивчено дану територію і зроблено наступний опис.

На схилах гори, особливо східній і південній стороні, лежать великі валуни (камені). Сама середина вершини гори являє собою низку незначних випуклостей, закиданих камінням або присипаних сміттям. Ті нерівності вважаються фундаментами монастиря.

В багатьох місцях не глибше 50 см, а часом навіть менше, було виявлено велику кількість фрагментів глиняної кераміки і багато кісток тварин, а за межами зовнішньої сторони валу знайдено загирище з попелом. Ці знахідки наштовхують на думку, що на цьому місці були спалені людські тіла. В такому стані знайдені добре перепалені людські кістки. Окрім від кераміки і кісток ще було виявлено малу глиняну намистинку правильної форми, гарно виготовлену, і простий кружок глиняний з отвором посередині. А ще знайшли фрагмент бранзолета (браслета) або іншої скляної оздоби з кісними насічками на поверхні. Крім цих предметів, там були ще гострі залізні стріли, що належали до пізнього періоду, котрі були передано бур-

гомістром Збаражу пану Юліану Опольському для зберігання в якості пам'яток у магістраті. Фрагменти кераміки відзначалися відповідним орнаментом, який свідчив про їх дуже давнє походження, характерне для Подністров'я. Це були прямі лінії по колу посудини, які наносилися крем'яним ножиком (такий посуд було знайдено на Поділлі в Івано-Пустому, Васильківцях, Жабинцях і Семеніві).

Отже, було знайдено сліди обрядового місця, яке говорить про те, що, власне, Бабина гора була тілоспалювальним кладовищем (крематорієм по-сучасному — Ред.).

У кожній могилі були черепки від посуду й іншого начиння, грубозернисті, такі самі, як при розкопках валу. В могилах немає жодного сліду деревини. Лише на одному скелеті знайдено на пальці срібний перстень і бронзовий кільчик, але це не говорить про те, що і на інших не було бронзи. А всього на Бабиній горі викопано 12 могил, але в 5 з них скелетів не знайдено. З поховань, де виявлено скелети, вилучено 5 чашок, 2 з яких розбиті.

Тож можна зробити висновки, що дата заснування Збаражу як поселення є більш ранньою — в першій половині X ст. Складові середньовічного міста свідчать про безумовно міський статус літописного Збаражу.

Про конкретного власника чи посадника цих земель того часу можна тільки здогадуватися, оскільки писемні джерела його імені не подають. Відомо лише, що краківський князь Лешко II Білій, не змігши взяти Галича, пустощів землі «навколо Теребовлі, Моклекова і Збараж». Літописець назначає, що взятий був лише Биковен, тобто Збараж вистояв у цих війнах. Цей факт може свідчити про достатньо сильні оборонні укріплення вказаного городища-фортеці.

У 1241 році з Києва розпочався похід Батія на захід. Літопис згадує лише деякі міста, розорені загарбниками: Колодяжен на Случі, Кам'янець та Ізяславль на Горині, Володимир, Галич та ін., «яким немає ліку». Але деякі укріплені міста він не зміг перемогти, в тому числі Крем'янець, Данилів, Холм. За свідченням літопису, тисяцький Дмитро, співчуваючи знищений країні, порадив хану Батію не затримуватися в Галичині: «Не повинен ти довго спинатися в цій землі, пора тобі іти на Угорщину. Якщо задержишся — ця земля міцна, зберуться на тебе і не пустять тебе у твою землю». І Батій пішов далі на захід, на Польщу і Угорщину.

У 1259 році Бурундай зі своїми військами рушив на Волинь. Князів він зустрів vorоже і наказав їм, знову як «союзникам», поруйнувати укріплення він кинув усі сили. Остання жменька оборонців — жінки з дітьми — втекли підземеллям на противеллу гору, ввійшли до церкви та продовжили оборонятися. Проте татари і там їх

Фрагмент стіни Старозбаразької фортеці. Фото 1930-х років.

зруйноване, або «розметане», а поселення могло існувати в околицях так званого літописного Збаражу.

Із 1362 року Поділля, а відповідно і Збараж, належать до вотчини князів Корiatовичів, тож цілком логічним буде приступити, що будівництво замку започаткували саме вони. Якщо більш конкретно, це могли бути Олександр Корiatович та Федір Корiatович, що був єдиним власником цих земель до осені 1393 р. Після них власником міста та фортеці був новгород-сіверський князь Дмитро Корибут. За 200 років історії замок часто реконструювався, модернізувався, можливо, перебудовувався.

В 1434 р. власник замку князь Федір Несвіцький наказав спорудити навколо міста захисну стіну. Місто Старий Збараж складалося з двох частин — верхню частину складав замок, до якого примикало середмістя. З 1442 р. власником міста був Денисько Мукосій. А в 1463 році власником Збаража і низки сіл, закріплених за містом, став Василь Васильович Збаразький. Та вже в 1474 р. на місто напали війська татарської орди хана Айдора. За 200 метрів від Княжої видно ще одну гору, яку в народі називають Монастирком. На вершині розташована оборонна церква Спаса — найдавніша пам'ятка Старого Збаражу (1600 р.) на місці знищеного православного монастиря Святого Онуфрія, який був заснований, за переказами, також іще в XIII ст. Церква була оборонною спорудою. Бійниці дзвіниці дівилися в три сторони, товщина стін перевищувала 1,5 метра, а вхід розташовувався з південної сторони, де був сонячний годинник. У церкві є неповторний віттар святого Онуфрія та чотириярусний дерев'яний іконостас XIX століття. Спасо-Преображенська церква має характерні особливості для часу її будівництва.

В історіографії побутує думка, що замок був зруйнований татарами у 1589 р. і більше не відбудовувався. Історичні джерела свідчать про повне знищенння Збаражу, однак замок стояв пошкоджений, але не зруйнований.

До 1946 р. на Замковій горі

ще існувала Північно-західна стіна (так звана Конарова), опісля її було розібрано, а камінь зібраний для будівництва корівників. На сьогоднішній день на місці зруйнованої фортеці стоїть пам'ятний хрест.

У народі існує чимало легенд,

які стосуються літописного Збаражу. У давнину, згадують, на вершині Бабиній гори було поганське капище. Минав час, на місці поганського капища збудували муровану церкву, з оборонними бійницями. Татари підійшли до Старого Збаражу. Купка мужніх сміливців хороброза захищалася від лютих наїздів. Разом із чоловіками мужні захищали рідну землю жінки та діти, іхньою відвагою захоплювались навіть татарський хан, побігавши ім життя, якщо вони добровільно ззадутися. «Загинемо, але не здамося», — такою була відповідь. Тоді хан наказав спалити все, не залишивши і сліду фортеці. На здобуття укріплення він кинув усі сили. Остання жменька оборонців — жінки з дітьми — втекли підземеллям на противеллу гору, ввійшли до церкви та продовжили оборонятися. Проте татари і там їх

збудували двоярусну вежу-дзвіницю, що становить одне ціле з церквою. Звичайно, це теж одна з тодішній потреб — пристосування споруді для оборони.

У 1480 р. князь Василь Несвіцький (Збаразький) збудував кам'яний монастир оборонного типу.

Спочатку в 1525 р., а потім іще раз у 1598 р. він був дощенту зруйнований і не підлягав відновленню.

Імовірно, Свято-Онуфрієвський монастир міг входити в комплекс оборонних споруд Старого Збаражу.

Збаразька земля, маючи цікаву і різноманітну історію, ховає ще багато таємниць. Для відвідувачів нашого краю є розроблена оглядова екскурсія по Літописному Збаражу, що є популярною серед туристів із різних областей України і яку проводять працівники Національного заповідника «Замки Тернопілля».

■ БОЛЮЧА ТЕМА

Всеплодюща мати

Земельне питання не перестає бути актуальним

Вадим ПЕПА, письменник
Київ

Слухаймо не торбохуватів із жаднющими очима, а визнаного в усьому світі генія — сина простого сільського коваля Івана Яковича Франка:

*Земле, моя всеплодюща мати,
Сили, що в твоїй живе глубині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!*

Глянемо на те, що на виду, на поверхні. Технічний прогрес вражає. Людський розум проникає в таїни світобудови, посягає на клонування живих організмів. А людина з якою вдачею, з якими визначальними рисами була «від створіння світу», такою і залишається. Взаємини або, точніше, суперництва між родами, племенами, народами нітрохи не пом'якшуються. Як посягали на завоювання видимого світу Олександр Македонський, «бич Європи» Чингісхан, «руйнівник Європи» Атилла, так і донині надпотужні держави диктують менш чисельним чи то слабшим свою волю. Уже не примарний привид комунізму привиджується загребущим, а костомаха з косою загрожує огненним пеклом ядерної війни.

Третя від сонця життєдайна планета чим далі, тим із більшим напруженням витримує знущання над нею вищих створінь. Можливості родючих земель, як і підземних надр, вичерпуються із надзвичайним прискоренням. Кількість населення на земній кулі ось-ось перетне позначку у вісім мільярдів. А чому ж у нашій рідній багатостраждальній Україні народжуваність катастрофічно зменшується? Хто відповість?

І водночас усі, кому не лінь, товчуть воду в ступі про необхідність всеохопно, безоглядно продавати землю. І, не приведи Господи, дотиснути із трибуни Верховної Ради до такого ж лиха, як і від горевісної «клятої баби» Катерини II. Осоружна ввергла селян у безпросвітне кріпацтво. Навіть О. Пушкін, нащадок «арапа», вихідця з Африки, приреченої в середньовіччі на рабське животіння, хіба ж не застерігав недалекоглядних в Україні прозірливим поетичним словом?

Присвоили себе насильственою лозою

І труд, і собственность, і время земледельца.

«Присвоили... и время...» Хапаються руки легкобитів за спиці колеса історії. «Ничтоже сумнівної» посягають на те, щоб зупинити природний розвиток. Невже їм це вдається?

Аж ніяк не хочеться ві-

рити. Але ж обпікає мозок згадка про те, як у 1917 р. німецькі спецслужби вкупі з міжнародними товсто-сумами нав'язали безпрозвітній Євразії згубну комуністичну ідеологію. І не хто ж інший, як безтямні проповідники «світлого комуністичного майбутнього» одностайно відреклися від облудного вчення, викинули на смітники партійні квитки з профілем нібито «вождя світового пролетаріату» та воскресили ними ж підрубану під корінь релігію — для одних — християнську, православну й католицьку, а для інших — мусульманську.

Звернімось до Біблії. Книга Левіт 25:

1. Господь сказав Мойсеєві на Синай-горі: 2. Промов до синів Ізраїля й скажи їм: Як приайдете в край, що я вам хочу дати, то нехай земля спочиває свою суботу Господеві. 3. Шість років засіватимеш своє поле і збираєш урожай із них. 4. А на сьомий рік буде цілковитий відпочинок для землі, відпочинок на честь Господа; поля твого не засіватимеш і виноградника твого не будеш обтинати...

23. А землі не продаватимете назавжди, бо земля моя. Ви ж приходній комірники в мене».

Щось не чувано, аби сини Ізраїлю будь-коли та будь-де продавали землю. Навпаки. Скуповували якомога більше. А для обробітку наймали безземельних. Таких, яких тепер торбохувати, котрі ніколи не працювали під палючим сонцем на нивах, що аж піт очі заливає, безсовісно одурмають: обіцяють рясні інвестиції — як манну небесну.

І чи ж не ясно, на яку ж благодать сподіватися? Зовсім недавно в інтернеті змігнуло й скоро пропало розлоге повідомлення про те, що один із наших знаменитих олігархів починає у Західній Україні будівництво заводів. В одному місті — з виробництва зброї. В другому — боєприпасів. При цьому заличає управлінців зі США, Австрії, Ізраїлю та ще з низки країн. І з якими ж, придивимося, «щедрими інвестиціями»? Найбільший внесок — 45 тисяч гривень. А добре ж відомо, на які прибутиki іноземні доброзичливці розраховують. Щонайменше — на щомісячну платню в сотнях тисяч доларів або євро. А загалом — на мільйони в тій же твердій валюті. Те самісіньке чекає і на обрудки із землею. З тією лише різницею, що там уже йтиметься про мільярди в зарубіжні кишені. Не приведи, Доле, докотитися до такого. ■

«Присвоили... и время...» Хапаються руки легкобитів за спиці колеса історії. «Ничтоже сумнівної» посягають на те, щоб зупинити природний розвиток. Невже їм це вдається?

Аж ніяк не хочеться ві-

■ ПЕРСПЕКТИВИ

Нам потрібен свій «Джон Дір»

Про рекорди і «дірку» в бюджеті

Володимир ЖУК
сmt Брацлав, Немирівський район,
Вінницька область

Здобутки аграріїв за 2019 рік надзвичайно радують, дарують натхнення і сподівання на краще майбутнє. Адже валовий збір зернових — у межах 70 млн тонн, а експорт 50 млн тонн у недалекому минулому важко було уявити. Результат прекрасний!

Проживаючи в селі, я часто бачив, як у загінці працює високопродуктивний зернозбиральний комбайн «Джон Дір». А на сусідньому полі з 50-центнерним пшеничним урожаем працює старенький (майже 40-річний) радянського виробництва комбайн «Нива». Коли бачиш таке, смуток огортає душу. Україні потрібен свій, український, зернозбиральний комбайн!

Щоб забезпечити в оптимальні строки збирання зернових, нам потрібно 40-50 тисяч комбайнів. При терміні «життя» машини 10 років необхідно виготовляти за рік 4-5 тисяч машин. А щоденно машинобудування країни повинно випускати десь 15 зернозбиральних агрегатів (а нам іще потрібні машини для збирання цукрового буряку та кормів).

Комбайн — це не легковий автомобіль, потребує в якому мінімумі «євробляхами». Це — високовартісна технологічна машина. Свого часу, коли спікером парламенту України був Олександр Мороз, він спробував сісти за штурвал дослідного зразка нашого комбайна. На цьому все й закінчилося...

Сьогоднішні керівники цим питанням не цікавляться. А я не можу собі уявити, який би могли мати вигляд пани Разумков чи Стефанчук у кабіні степового крабля. Не може вболівати за вирішення питання с/г машинобудування і пан Мілованов, який на прохання журналістки українського радіо оцінив свою роботу за п'ятибальною шкалою оцінів її у шість балів. У той час, коли високопосадовці думають, як забрати в селянина землю і продати її, дбати про технічне забезпечення робіт на ній вони не будуть. Та ще й до цього ведуться зараз розмови про падіння промислового виробництва та про «дірку» в бюджеті.

Чому мене хвилює питання випуску вітчизняної сільськогосподарської техніки? Я брав участь у збиранні вроною ще роздільним способом, коли хліб обмолочували кінними молотарками. Потім, значно пізніше, працював комбайнером (1960-61 рр.) на причіпному комбайні С-6 (цей комбайн випускав запорізький завод «Комунар», який був перепрофільований на випуск автомобілів «Запорожець» ЗАЗ). А в 1982-83 рр. збирав урожай комбайном «Колос» радянського виробництва заводу «Ростсільмаш». Допомагали Ростову виготовляти агрегати Харків, Вінниця, Бердянськ, Біла Церква та інші міста. А де б ми взяли «взуття» для комбайна, коли сьогодні неможливо купити українські шини до велосипеда — в продажі тільки китайська або російська «резина»? А для од-

ного комбайна потрібно в межах тонні гумотехнічних виробів.

При колгоспній системі господарювання навіть на невеликій фермі в 100 корів пильно стежили за кривою надоїв і при незнаному падінні показників негайно вживали заходів. А тут падіння промислового виробництва на 5-8% керівники країни не помічають, ЗМІ мовчат, бо перетворились на статистів ДТП, пожеж, розбійних нападів, пограбувань.

Ще нещодавно продукцією Вінницького інструментального заводу можна було пишатися, бо металообробний інструмент цього заводу купували понад 40 країн світу. А сьогодні в господарчому магазині м. Вінниці пропонують відвідувачам купувати ножівку по дереву «Тайга». Сама назва інструмента говорить про крайній виробника. На подібні вироби я звертаю увагу і в магазинах Польщі: там на аналогічному товарі вказувалось, що матеріал інструмента — сталь шведська, а виготовлено в Польщі. Навіть у таких дрібничках проглядається співпраця країн. Нам же самотужки підняти на необхідний рівень виробництво сільгосптехніки майже неможливо. Потрібна співпраця з іншими країнами (Молдова, Білорусь, Польща, країни Балтії). А чекає на позитивний вплив позиченого за кордоном менеджера, як це робить Укрзалізниця, — даремна справа.

Головним менеджером вважаю ЗМІ, які повинні будуть пов'язати промполітику Кабміну з науковцями, підприємцями та промисловцями. ■

Безсніжна зима, глобальне потепління — все разом вплинуло на стан річок і озер України. Так, відоме не лише в нашій країні, а й за її межами озеро Світязь має досить сумний вигляд після цієї аномально теплої зими — його розміри зменшуються, як шагренева шкіра.

Вадим КІЙ, політв'язень СРСР, учасник Революції гідності
Київ

Дивуюся і заздрю тим, —
Хоробрим і сміливим, —
Хто, повз покришок чадний дим,
І в смерті був щасливим!..
Чогось ми трохи досягли,
Але турбот багато —
І унизу, і нагорі...
Коли ще буде свято?
Чи зможем вистоять в бою
На фронти та й у дома

■ ПОЛІТПАРНАС

Пам'яті Небесної сотні

За Україну за свою —
Чи це комусь відомо?
Співаю вічну пам'ять я
Борцям за Україну,
Тим, хто віддав своє життя
За завтра, за людину,
За гідність, за людські права,
За європейський вибір!
Чи зможем вистоять в бою
На фронти та й у дома

Потрібен інший вимір:
Ми кожну думку, кожен крок
Звіряти мусим з ними —
Свободи хто нам дав ковток,
Ti, хто помер святыми!
А нам і далі — боротьба,
Тяжка щоденна праця
І вічна доброго сівба...
I, може, щось і вдастися... ■

■ МАЙСТЕР-КЛАС

Така різна картопля

Нові рецепти з добре знайомої бараболі від Марини Гармаш

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Картопля — з тих продуктів, які не приїдаються. Навіть більше: вона щоразу інша, цікавіша і ще смачніша. Хто може залишитися байдужим до пательні хрумкої смаженої картоплі, приміром? Ну от, а готується вона — простіше простого. Марина Гармаш — кулінарка з великим досвідом кухарської справи. «Не знаю, в якому коліні, але здавна», — каже вона. Мешкає з родиною в Запорізькій області, в козацькому краї. Господиня представляє нам цілу підбірку смачних рецептів із картоплі. Єдине, на чому наголошує господиня, що готовати картоплю треба з любов'ю, як, утім, будь-яку страву. «Зробила й для себе висновок, що через смачно приготовлені страви, через смачну (необов'язково дорогу, але смачну) їжу можна передавати свою любов». Що й доводить на власному досвіді. «У народі картоплю називають другим хлібом, і я вважаю що недарма. На її основі готують тисячі страв, від простих до складних. Напевно, смак печеної картоплі знайомий багатьом ще з дитинства. Це — літні вечори біля вогнища, пісні під гітару і смачні страви, які можна приготувати на природі. З картоплі можна приготувати безліч смачних гарнірів», — переконана Марина Гармаш і ділиться своїми рецептами.

М'ята картопля, запечена в духовці

«Картопля виходить із тонкою хрумкою скоринкою, м'якою всередині», — каже Марина.

Знадобиться: 8-10 картоплин.

Для соусу: 2 ст. л. олії, сіль, мелений перець за смаком, 1 зубчик часнику, 2-3 гілочки кропу та петрушки.

Для запікання: 2 ст. л. олії.

Картоплю однакового розміру ретельно промийте. Відваріть до готовності разом зі шкіркою. Не переваріть. Воду злийте. Приготуйте соус, дрібно наріжте зелень і часник, додайте сіль, мелений перець та олію. Розігрійте духовку, поставте в неї деко або чавунну сковороду, налийте олії і розігрійте близько 5-7 хвилин.

На гаряче деко покладіть варену картоплю і притисніть її дном склянки, щоб вона луснула, але щоб не розвалилася. За допомогою пензлика змастіть картоплю з одного боку соусом. Запікайте до рум'яності, потім за бажанням переверніть, знову змастіть соусом і запікайте ще 2-3 хвилини. Готову картоплю подавайте зі сметаним соусом з часником та зеленню. При подачі посыпте зеленою цибулею, зеленню.

Картопля в житній шубці зі смаженими грибами

Печена картопля ніжна, м'яка всередині, з тонкою борошняною скоринкою. Житне борошно можна замінити на пшеничне, цільнозернове або кукурудзяне. Дуже смачна страва до посту.

Знадобиться: 10-12 картоплин, 2-3 ст. л. житнього борошна, 0,5-1 ст. л. морської солі. Додатково: 6 шт. печериць, 2 шт. ріпчастої цибулі, суміш мелених перців, сіль за смаком.

Очистіть картоплю від шкірки, залійте холодною водою на 30 хвилин, воду злийте. У мисці змішайте борошно і сіль. Обкачайте сиру картоплю в борошні, щоб вона покрилася борошняною скоринкою з усіх боків. Перекладіть картоплю на деко, застелене пергаментом або фольгою. Запікайте при температурі 180 градусів, в задалегідь розігрітій духовці 35-40 хвилин.

Для подачі обсмажте нарізані грибочки до випаровування рідини на сухій сковороді. Додайте олію та ріпчасту цибулю, сіль і суміш мелених перців за смаком. Готуйте до рум'яності.

Марина Гармаш.

Картопля в «кожушку» із солі.

Човники з моцарелою.

Грибами картоплю не зіпсуєш.

Картопля з печерицями

«Люблю прості і швидкі гарніри, і цей один із найулюбленіших, відварена картопля зі смаженими грибочками і золотистою цибулькою, посыпана зеленню і сумішшю перців. Ну що може бути простіше і смачніше, — заохочує до приготування Марина Гармаш. — Якщо не додавати до гарніру вершкового масла, страву сміливо можна подати до пісного столу».

Знадобиться: 1 кг картоплі, 500-600 г печериць, 2 цибулини, петрушка або кріп, сіль, цукор і суміш перців за смаком, 50-70 г вершкового масла за бажанням.

Картоплю очистіть, якщо невелика — можна відварювати цілою, велику наріжте на 2-4 частини. Відваріть до готовності в підсоленій воді. Поки вариться картопля, наріжте дрібними кубиками цибулю, шампіньони тонкими пластинами. На сухій сковороді обсмажте гриби до випаровування рідини, додайте олію і нарізану цибулю. Готуйте, помішуючи, до золотистого кольору, приваривши грибочки з цибулею дрібкою цукру. Наприкінці приготування додайте сіль і суміш мелених перців за смаком. Злийте воду з відвареної картоплі, посыпте зверху кубиками вершкового масла (за бажанням), посыпте смаженими грибами з цибулею і зеленню. Всього хвилин 25-30 — і на столі буде теплій і апетитний гарнір з найдоступніших інгредієнтів.

Картопля в житній скоринці з цибулею і морквою

«Така картопля виходить із тонкою хрумкою скоринкою, ніжна та м'яка усередині, — каже господиня. — Чудовий варіант для приготування в піст. Можна щоразу подавати з різними соусами і заправками».

Знадобиться: 10 картоплин, 2-3 ст. л. житнього борошна, 0,5 ст. л. морської солі. Додатково: 1 морквина, 2 цибулини, пучка солі, цукру, суміш мелених перців за смаком.

Картоплю візьміть однакового розміру, щоб рівномірно пропеклася. Очистіть від шкірки, залійте холодною водою на 30 хвилин, воду злийте. У мисці змішайте борошно і сіль. Обкачайте сиру картоплю в борошні, щоб вона покрилася борошняною скоринкою з усіх боків. Перекладіть картоплю на деко, застелене пергаментом або фольгою. Запікайте при температурі 180 градусів, в задалегідь розігрітій духовці 35-40 хвилин. Для подачі обсмажте нарізані грибочки до випаровування рідини на сухій сковороді. Додайте олію та ріпчасту цибулю, сіль і суміш мелених перців за смаком. Готуйте до рум'яності.

Картоплю візьміть однакової розміру, щоб рівномірно пропеклася. Очистіть від шкірки, залійте холодною водою на 30 хвилин, воду злийте. У мисці змішайте борошно і сіль. Обкачайте сиру картоплю в борошні, щоб вона покрилася борошняною скоринкою з усіх боків. Перекладіть картоплю на деко, застелене пергаментом або фольгою. Запікайте при температурі 180 градусів, в задалегідь розігрітій духовці 35-40 хвилин. Для подачі обсмажте нарізані грибочки до випаровування рідини на сухій сковороді. Додайте олію та ріпчасту цибулю, сіль і суміш мелених перців за смаком. Готуйте до рум'яності.

Картопля «як на багатті»

«Таку картоплю дуже часто готую для своєї сім'ї, чергуючи з різними начинками і соусами. Тоненька, солона скоринка і ніжна серединка. За смаком — немов із багаття», — ділиться пані Марина.

Складові: картопля — 4 шт., моцарела — 4 скибочки, сіль — дрібка, суміш свіжозмелених перців — 0,5 ч. л., олія — 2 ст. л., часник — 1 зубчик, зелень.

Картоплю ретельно промийте під проточною водою, готоватимемо в шкірці. Щоб нарізати максимально тонко і не до кінця, помістіть картоплю між двома бамбуковими паличиками. За допомогою гострого ножа зробіть тонкі насічки не до кінця. У тарілці змішайте олію, сіль, суміш перців і подрібнений часник. За допомогою пензлика або ложкою нанесіть заливку на картоплю, намагаючись політи кожну скибочку. З подвійного шару фольги зробіть невеликі порційні човники. Запікайте картоплю в духовці при температурі 170 градусів, 45 хвилин. За 5 хвилин до готовності покладіть на кожну по скибочці моцарелі, поверніть у духовку. Як тільки сир підтане, страва готова. Зверху

кою. За смаком трохи нагадує запечену картоплю в духовці. Готують її зазвичай для різноманітних салатів, я використовую не тільки для салату, а й оброблю з нею перші страви (салати, окрошку).

Прекрасно зберігається і не псуються навіть у спеку, тому можна брати на пікнік. Часто подаю з пікантним соусом з ароматною олією, зелені і часнику.

Інгредієнти: картопля — 1-1,5 кг, вода — 2 л, сіль — 700 г (не помилка!).

У киплячу воду додайте сіль, обережно за допомогою ложки занурте попередньо вимиту картоплю. Картофель не обхідно брати цілу, без пошкоджень. Готуйте (приблизно 25-35 хвилин) при варінні картопля не тоне. Відразу ж виловіть її картоплю з води, через кілька секунд вона покриється апетитною «соленою» скоринкою. Якщо хочете приготувати салат або першу страву, відразу ж занурте в холодну воду. Всередині картопля виходить не солона.

Картопля буває різною і смачною до неймовірності! Готуйте на здоров'я!

■ TAKE КІНО

Манери заради манер

Екранизація роману «Емма»:
красиві костюми
в уповільненому режимі

Катерина САМЧЕНКО,
Григорій ТУРШУКОВ

«Емма». Кадр із фільму.

На великих екранах з'явилася чергова екранизація роману Джейн Остін «Емма». За сюжетом, юна красуня Емма Вудхаус вважає, що добре знається на людських характерах, і тому може виконувати роль свахи для своїх подруг і молодих людей. Вона відмовляє свою подругу, скромну дівчину Гарріет Сміт, виходити заміж за фермера і обирає для неї вікарія містера Елтона. Однак той закохується в саму Емму. Отримавши відмову, він виїжджає, а Гарріет Сміт залишається без нареченої. Потім Емма намагається звести Гарріет зі своїм новим знайомим — Френком Черчіллем.

Англійська письменниця Джейн Остін (1775—1817) за життя не мала великої слави. Масова увага до її творчості виникла наприкінці XIX століття. А в наступному і донині твори Джейн Остін неодноразово екранизувалися, часто кінофільми за мотивами її романів здобували престижні нагороди. До речі, у національному опитуванні «Найулюбленіші книги Британії», яке проводила телекорпорація BBC у 2003 році, роман Джейн Остін «Гордість і упередження» посів друге місце, поступившись лише «Володарю Перснів» Толкіна. Із 2005-го, лише за дестиліття, українською мовою видано вісім творів письменниці. Її популярність так зросла, що відкритий 26 березня 1971 року астероїд головного поясу отримав назву 39415 Джейностін (39415 Janeausten).

Роль Емми у фільмі режисера Отема де Уайлда отримала Аня Тейлор-Джой. Головну чоловічу роль Джорджа Найтлі зіграв Джонні Флінн. Сценарій Елеонори Каттон.

У фільмі майстерно передана та сама Англія початку XIX століття. Вишукані костюми, ретельно підібрані декорації. Грим акторів та музика допомагають глядачеві краще зануритися в атмосферу тогочасної Великої Британії. Окремо слід виділити діалоги героїв фільму. Як і в англійців того часу, репліки персонажів сповнені манірності й честолюбства. Так, знаменита англійська ввічливість, тактовність, чистота, витриманість у всьому справді панували в тогочасному суспільстві. Утім «манери заради манер», часто лицемірство й відверта брехня — ось зворотний бік знаменитого англійського етикету. У кінокартині це прекрасно показано: герой негативно ставляється до інших, однак відкрито сказати цього не можуть. Норми тогочасної моралі не дозволяють проголосити правду без прикрас, тому персонажі вдаються до туманних фраз, сарказму, метафор та іронії (і все це з доброзичливою посмішкою на обличчі!), щоб висловити те, що вони думають, не виходячи за рамки етикету. Глядачам XXI століття це здається смішним, комічним. Однак повторення із середини трохи задовгого фільму починає потроху набридати.

Як для сучасного ритму життя сюжет розвивається занадто повільно. ■

■ АРТ-ПРОСТІР

Фарби галереї ліцею

Персональну виставку відомий художник Олександр Мельник представив в особливому навчальному закладі

Виставка «Моя історія» Олександра Мельника.
Фото надані організаторами.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

До 25-річчя Картинної галереї Українського гуманітарного ліцею Київського національного університету ім. Т. Шевченка відкрилася виставка робіт відомого художника Олександра Мельника «Моя історія». Митець із когорти тих, хто живе по совісті і завжди говорить правду. Якою б вона не була. Він роботами й діями закликав і закликає жити, як велить сумління. Олександр Мельник, зокрема, був у гущі подій Євромайдану, разом зі своєю картиною «Бачу справи твої, людино!» стояв перед «беркутівцями». Митець і нині закликає владу не кривити душою. Сьогодні він прийшов до ліцеїстів, щоб розказати, як по правді жити.

Сам художник зізнається, що не любить робити свої виставки. Але в Українському гуманітарному ліцеї виставки облаштовує не автор, а Ганна Григорівна Снітко — вчителька мистецтв і кураторка Картинної галереї. Саме вона майже чверть століття тому підтримала ініціативу директора ліцею Ганни Сазоненко — бути мистецькій галереї в школі!

«Сьогодні в Картинній галереї 240 робіт. Мистецька збірка представляє твори різних жанрів найвидатніших сучасних митців України: лауреатів премії імені Тараса Шевченка, народних художників, про-

фесорів мистецьких академій, засłużених діячів культури. Серед них твори Тетяни Яблонської, Івана Марчука, Федора Гуменюка, Василя Забашти, Марії Примаченко, Валерія Франчука, твори митців молодшої генерації та багатьох яскравих індивідуальностей, які визначають тематичні, естетичні та стилістичні орієнтири у складному світоглядно-філософському просторі українського мистецтва», — розповідає Ганна Снітко.

Олександр Мельник свої твори виставляє на суд ліцеїстів уже втретє. «Адже міняються покоління, приходить нова зміна — говорити художник. — Цього разу я тричі представляв свої полотна. Спершу на відкриття запросив рідню і друзів, колег, викладачів ліцеїв. В лютому була моя перша лекція для ліцеїстів, а на початку березня вирішив провести 45-хвилинний урок-експурсію для груп. Діти — прекрасні глядачі і слухачі».

Ліцеїстів цікавило все: коли художник почав малювати, що саме стало приводом, які теми переважають у творчості, чому саме такі квіти — жоржини і кому вони присвячені.

«Ліцеїсти таки найуважніші і найприспіливіші глядачі, — говорить Олександр Мельник. — Насправді я намалював уперше айстру і присвятив її донечці Анастасії. Тобто, Анастасія, ангел, айстра — все на «а».

Світлана СЕМИВОЛОС, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Пів року другий курс журналістів у Київському університеті імені Бориса Грінченка вивчав основи фотосправи. Хоч часу було і небагато, але молоді притаманно вчитися швидко. Це і довели студенти після зимової сесії, показавши свої вміння на практиці — відкрили власну фотовиставку!

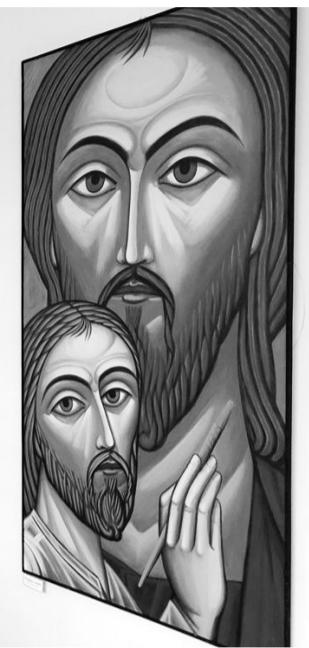
Перший поверх столичного вишу прикрасили 40 світлин формату 30x42, вміщені у скляні рамки. Це стало підсумковим етапом вивчення творчої дисципліни.

До виставки готовувалися кілька місяців, збирали гідні роботи. Зробили все, як треба: віддрукували фото, підписали, розвісили та офіційно відкрили виставку, запросивши викладачів інституту та студентів. А в кінці ще й отримали солодощі за зроблене діло.

Тепер оглянути виставку можуть як студенти, так і гости навчального корпусу на Оболоні.

Автори постаралися вразити глядачів сюжетним різноманіттям. Тут і портрети, і архітектура, і натюрморти, кілька світлин із тваринками та колективні фото. Серед людей на світлинах можна знайти і самих студентів, адже фотографували тих, хто був найближче.

Творчому звершенню журналят сприяла їхня кафедра, яка владнала питання місця виставки та забезпе-

У картинній галереї ліцею представлені роботи майстра періоду Незалежності, історична тематика, антивоєнна і цикл квітів із серії «Жоржини». Олександр Мельник пообіцяв ліцеїстам провести майстер-клас для бажаючих стати художниками.

«Тут, у цих епічних полотнах, вся Україна з її бідами і з її перемогами, — розповідає Ганна Снітко. — Наши діти живуть із цими полотнами і вбирають їхні глибини у своє серце. Во виставки в нашому ліцеї постійно змінюють одна одну. Це одна з великих духовних переваг, які репрезентують в Українському гуманітарному ліцеї КНУ ім. Тараса Шевченка». ■

■ ВЕРНІСАЖ

Дивимося через об'єктив

Студенти-грінченківці відкрили спільну фотовиставку просто в коридорах університету

чення скляними рамками. А ініціатором та організатором процесу був викладач фотожурналістики Роман Ярославович Ратушний. Майбутні фахівці під надією опікою нарощують професійні та творчі сили.

Можливість сміливо проявляти свої здібності — те, чого бракує українським юнакам та юнкам. Від вільних спроб самовираження їх спиняє страх невизнання та відсутності підтримки. Навчальні заклади — саме ті стовпи-опори, які можуть допомогти реалізуватися цим талантам. ■

■ ПОЕЗІЯ

Поет в райцентрі —

більше, ніж поет

Тимофій ЛЮБЧЕНКО

Нещодавно літературна агенція «Друге дихання» видала книжки Ніни Корець «Смугасті розмови» та «В очікуванні брюнета». Поетеса з Шацька органічно поєднує таланти гумористки, лірика, дитячої поетеси, вона — директорка Шацького будинку дитячої творчості, лавреатка Міжнародного конкурсу «Стоп цензури! Громадянин за вільні країни», конкурсів «Чатує в століттях Чернеча Гора», «Що робить папірець» та інших. Сьогодні Ніна Корець — гостя редакції нашої газети.

■ Пані Ніно, ви живете далеко від літературних центрів, розкажіть, як ведеться поетесі в невеликому містечку? Адже поезія — сфера, в яку посвячені одиниці.

— Розмірний темп життя провінційного містечка дає більше часу для творчості, а неймовірна природа спонукає до цього. Але є й вади. Можливостей спілкуватися з однодумцями обмаль. Колись моя дитяча творчість обмежувала зошитом, в який записувала вірші, та схвальними відгуками вчителів. Та якось у бібліотеці до моїх рук потрапила збірка «Метаморфози». 10 українських поетів останніх років, укладена Сергієм Жаданом. І там вірш Дмитра Лазуткіна про дівчат із наплічниками, де лежать «власні вірші котрих соромляться вічно, так ніби хтось має право на хоч який-небудь осуд». Після цього я вирішила показати свої вірші читачам поза школою.

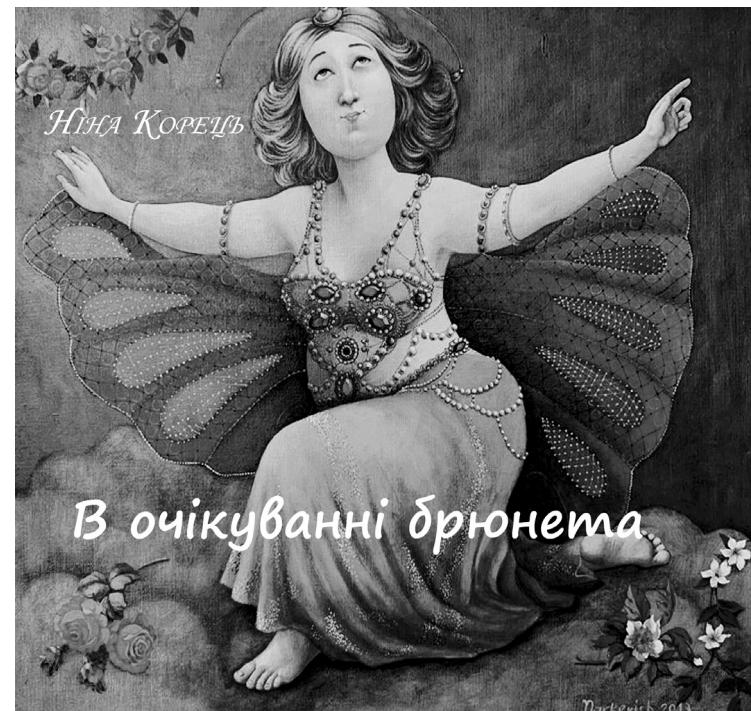
■ У суспільстві інтернету вплив великих культурних центрів уже не такий великий, як раніше. Та все ж абраси літературної «сонячної системи» лишаються: у центрі — Київ, довкруг «планети» — Львів, Харків, Одеса, а далі вже «су-

путники», Шацьк, наприклад. Яке значення для вас як письменниці мають літературне сонце і великі планети?

— Звісно, для мене Київ — як «літературне сонце», значить багато. З іншого боку, неважливо, де мешкають улюблени поети, — з інтересом стежу за творчістю Іздріка, Домініка Арфіста, Галини Крук, Дмитра Лазуткіна, Любові Бенедишин, наших волинських авторок Надії Гуменюк, Юлії Хвас.

■ Ви керуєте Шацьким будинком дитячої творчості і ведете літературну студію «Серпанок». Скільки дітей у Шацьку, за вашими спостереженнями, мають літературні здібності?

— Якщо судити з участі в літературних конкурсах, то небагато, але насправді іх більше, бо частина дітей соромиться виставляти свої вірші на осуд. Знаю це з особистого досвіду. І тут величезна роль учителів: найбільше, що вони можуть зробити для дітей, — побачити і розвинути їхній талант. З учителями поталанило Ангеліні Зубач, годом моїх вихованці, яка за свої верлібри здобула першість у всеукраїнських конкурсах «ПероДактиль» та

патріотичної поезії імені Олени Теліги та Олега Ольжича. Ще одна талановита студійка — Наталія Цюпяцьук — влітку здобула перше місце на Корнійчуковському фестивалі дитячої літератури і навіть включена до дитячого журі цього конкурсу.

■ Ви пишете і дитячі вірші, і дорослі. Що вам легше писати?

— Дорослу поезію пишу давно, а от дитяча, думаю, пов'язана з моєю професійною діяльністю. Позашкільник — це людина, яка в душі лишається витівником, непосидою, сповненим морем ідей та дитячим сприйняттям і розумінням світу. Още балансування

між світами доросlostі й дитинства неочікувано для мене самої підштовхнуло до дитячої поезії. Для творення дорослої доводиться пропускати через себе бурю емоцій, переживань, відчуттів, причому не завжди позитивних, — тому легше писати все-таки дитячу поезію. А ще напрочуд легко дается віршований гумор. Підіймає настрій.

■ Дозволю собі зачитувати кілька ваших мініатюр: «— А що сьогодні вам приснилось, мату? // — Тобі ще до такого спати й спати». Або: «Фінансову стабільність мають люди: // грошей і не було, й нема, й не буде!» Як пишущася

Ніна Корець.

такі вірші?

— Зазвичай — з народного гумору. Запаковані в поезію, вони звучать цікавіше й перевонливіше. Пишу їх з превеликим задоволенням, а потім обов'язково тестую на слухачах, щоб визначити шкалу сміху й інтересу. Особливо серйозно до свого гумору ніколи не ставилася, однак помітила, що він цікавить читачів.

■ Вже шість років на Донбасі Росія веде з Україною війну. Це довше, ніж Друга світова. Це ж не може обходити письменника?

— Складне запитання. Через те, що територіально ми віддалені від зони, де не перестає вирувати війна, багато хто спокійно ставиться до подій, які, як вважає, його безпосередньо не стосуються. Але, звичайно, це не означає, що і я вдаю, ніби у нас в суспільстві все добре. Моя творчість не зачіпає таких тем, як Майдан та війна, однак вони мені болять. І цей загальний настрій часом уміщується в мініатюрі, якот: «У Львові людно, голці ніде впасті, // й питає хтось місцевого фацета: // — В посолство руське як би нам попасті? // Той відповів: — Як, як, з граматометом!».

■ ЕКРАНІЗАЦІЯ

Кінематографічна історія

про джаз, Полтаву і війну

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ

У книжці The Flying Jazz Едуарда Тополя (К.: Сяміт-Книга) йдеться про Ерос і Танатос в умовах бомбардувань і нацистських атак на Україну й світ. Цілковито романтична історія, яка вивищує людину й показує, що барокові випадковості трапляються і в ХХ столітті. Перед нами історія, яка в цілковито голлівудському дусі утверджує всепереможність любові й незламність людини, котра навіть в умовах війни здатна відчувати прекрасне.

Твір Е. Тополя кінематографічний, візуальний, панорамно зrimий: так і бачиш, читаючи книжку, як можна було б екранизувати той чи той епізод. Зрештою, The Flying Jazz — чудовий матеріал для фільму, який захоплюватиме ширістю почуттів і емоцій, несподіваністю зигзагів долі, дивовижним переплетінням історичного й особистісного, загального й конкретного, планетарного й українського.

Історія розгортається в Полтаві, де волею fatum зустрілися дві долі як усун-

перед усьому відчули хвилину справжнього щастя, як у «Моменті» В. Винниченка. Кохання між американським військовим і українською дівчиною спонтанне й величне, справжнє й таке, що перемагає смерть. Історія, яку розповідає Едуард Тополь, нагадує одну з новел «Декамерона» Дж. Боккачо. Під час «чуми» люди здатні творити і розповідати дивовижні історії, які рятують від зла.

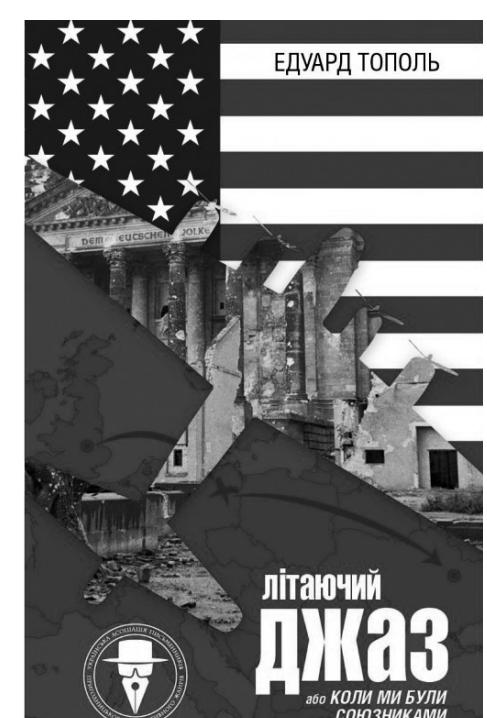
У «Літаючому джазі» маємо не історію, а життєтекст: література, здається, завжди програватиме життю в умінні підкидати сюжети, яким віриш, які вражают, які підносять над буденним. Історія Е. Тополя саме з таких. Те, про що розповідає оповідач, підкорює ураганом широті й справжності, які можна пережити тільки в ситуаціях складного екзистенційного вибору. Про такі ситуації писав Ернест Гемінгвеї у романах на кшталт «Фіеста».

Книжка The Flying Jazz транскультурна в своїй суті: перед читачем історія персонажів, які належать різним країнам, різним світам: визволитель і по-

лонена часу... Одвічний метафоричний образ — в українсько-американському діалозі.

Історія кохання, переплетена з трагічним сторінками історії, накладається на ще один мотив: музика, що дає можливість персонажам дистанціюватися від реальності абсурду й болю, який людська сутність не здатна витримати. Джаз, який привозять американські військові, стає тим інструментом, який емансилює душу й утверджує віру: після найтемнішої ночі настане ранок.

Едуард Тополь написав історію, яка розкриває досі не знану сторінку Другої світової війни. Епічне полотно картини поєддано з мінімалістично точними сюжетами, мальовничими описами українського міста, у які закохуються американські військові. На основі кіносценарю можна б зняти фільм, не гірший за «Перл Гарбор». Тут є екшн, екзистенційний драматизм, love story, панорамні кадри. Досі в нас не було подібного твору. В такому фільмі Полтава може стати новою Вероною, у якій поєднано два сер-

ця... під час коричневої чуми нацизму. Історія, яку ретранслює Е. Тополь, нагадує роман класика американської літератури ХХ ст. Ф. Фіцджеральда. Ця подібність відчутина в атмосфері внутрішньої свободи, яку реконструює автор. Перед нами історія про архетипів Аніму й Анімуса, які знаходять себе в любові.

■ НА ВЛАСНІ ОЧІ

Варшавська мелодія

Місто над Віслою цілком випадково стало столицею Польщі та виконує цю функцію вже чотири століття

Ліна ТЕСЛЕНКО

...Варшавський аеропорт імені Шопена зустрічає нас коректним написанням на табло міста, з якого ми прибули, — Куїв. Узагалі польська столиця, яка має два міжнародні летовища, однією з перших приєдналася до ініційованої восени 2018 року українським МЗС акції #KyivNotKiev. В необхідності цього наших сусідів довго переконувати не довелося. Та чи переконливо виглядаємо в їхніх очах ми самі? Пані Наталя, яка зустрічає нашу групу в аеропорту, одразу запитує, якою мовою ми хочемо мати екскурсію містом. І коли чує, що українською, неабияк цьому радіє. «Ну нарешті я матиму нагоду попрактикувати свою українську, — щиро тішиться вона. — Бо здебільшого туристичні групи з України просять вести екскурсію російською. Сама дивуюся, чому так відбувається...». Варшава ще не раз потішить нас у «мовному» плані. Наприклад, у найбільш відвідуваному музеї міста POLIN ми отримаємо аудіогіди з чудовою українською мовою. Цим, на жаль, не можуть похвалитися відомі музеї інших європейських столиць...

У Варшаві в нас, українських журналістів, які прибули на запрошення Польської туристичної організації, — лише пів дня, але й за цей час можна встигнути ознайомитися з містом.

«Ступешне място» Варшава

Той, хто раніше вже мав нараду побувати в Кракові, який до XVII століття був польською столицею, можливо, Варшавою трохи й буде розчарований. Так, це місто значно молодше за віком і скромніше за архітектурною вишуканістю — немас в ньому тієї королівської величини, яка притаманна Кракову, де жили польські віценесні особи. Річ у тому, що Варшава ніколи й не претендувала на статус столичного міста. Її ця роль випала цілком випадково. З легкої руки короля Сигізмунда III Вази.

«Цей правитель мав трохи дивне, як для королівської особи, захоплення, — каже наш гід. — У підвалі своєї резиденції — на Вавелі в Кракові — він влаштував велику лабораторію, де ставив різні досліди. Мріяв, що знайде філософський камінь, розбагаті і буде найбагатшим королем Європи. Але натомість «нахімічів» потужний вибух, унаслідок якого згоріло пів королівської резиденції. Поки її відбудують, вирішив пожити в палаці Варшави. Оскільки він тоді був іще й королем Швеції, то Варшава, яка територіально розташувалась на 300 кілометрів близьче до північних володінь, його цілком влаштовувала. За королем в інше місто потягнувся й двір. Знати поблизу до королівського палацу почала ставити свої кам'яніці. І, як це часто трапляється, нічого не буває настільки вічним, як тимчасове. Так сталося й зі столичним статусом Варшави».

Пані Наталя зазначає, що не-гласне змагання між містами — колишньою і нинішньою столицями — досі триває. Кожне з них хоче бути важливішим і красивішим. Їх дотепер та і називають — «ступешне място» (столичне място) Варшава та «крулевське място» (королівське място) Krakів.

Червоне — то метро

Може, Краків і є архітектурно цікавішим, але чим точно не може похвалитися, так це наявністю метрополітену. Варшава залишається єдиним містом у Польщі, де є «підземка». І до недавнього часу була єдиною столицею Європи, де діяла лише одна гілка метро. Вона простягалася вздовж Вісли, яка ділить місто на дві майже рівні частини. Але

шість років тому поляки нарешті збудували другу гілку — з одного берега річки на інший. Восени минулого року на ній було урочисто відкрито ще три додаткові станції. Цікаво, що метрополітен проліг не над Віслою, а під нею! І якщо раніше поїздка з однієї частини міста в іншу могла затягнутися на тривалий час через затоки на мостах, що завдавало чималих незручностей тримільйонному місту, тепер проблема зникла — подорож від однієї кінцевої станції метро до іншої триває усього 20 хвилин.

До речі, весь громадський транспорт у Варшаві має жовто-червоний колір — саме такі коліори бачимо на пропорі міста. Тому, шукаючи метро, слід орієнтуватися на червону літеру «M» на жовтому тлі (а не на зелену, як у Києві).

Цікаво, що за час нашого перебування ми не побачили корків на дорогах. Хоча вони й є, особливо в час пік. Але місто намагається ефективно вирішувати цю проблему. Наприклад, величезна кількість поляків приїжджає на роботу до Варшави з передмістя. На в'їздах до столиці є багато великих парковок — тут приїжджі залишають свої автомобілі і пересідають на міський транспорт. Завдяки цьому значних транспортних колапсів дійсно не спостерігається.

Старе місто і лавочки Шопена

...У центр Варшави — в так зване «старе місто» — нам вдається потрапити раннього ранку. Тут ще майже зовсім порожньо, хоча місцями вже снують поодинокі групки туристів. Тож маємо зможу добре роздивитися архітектуру. До речі, старе місто — не таке вже й старе. Йому ще й сімдесяті немає! Річ у тому, що після Другої світової війни весь центр Варшави лежав у руїнах — було зруйновано 90 відсотків кам'янинці (із 260 будинків вціліло тільки 6!). Проте поляки повністю його відновили за кресленнями XVIII століття! Ще й настільки точно, що відбудований центр занесено до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як зразок досконалої реставрації знищеної історичної архітектури.

Центром кожного старого міста є Ринкова площа. У Варшаві вона досить невелика, але саме тут стоїть один із найвідоміших пам'ятників — скульптура Ру-

Королівський замок у Варшаві.

Пам'ятник королю Сигізмунду, завдяки якому Варшава стала столицею.

Відтворена синагога з України в Музей POLIN.

салки. Відважна Сирена зі щитом і мечем є давнім символом міста і його захисницею. Ця міфічна істота навіть прикрашає герб польської столиці. Існує легенда, що саме з русалкою пов'язана назва міста. Тобто Warszawa 'явилася внаслідок поєдання імен двох закоханих — рибалки на ім'яня Wars і русалки, яку він називав Sawa. Насправді, не все так просто — в істориків і філологів є свої, складніші пояснення назви польської столиці, найпростіша з них означає «належить Warsz», тобто дворянину на ім'я Warsz. Але на відміну турристам ті лексичні тонкощі, якщо легенда більш зрозуміла?

Після тривалої прогулянки старим містом обов'язково заходиться відпочинти. Це можна зробити на незвичайних лавочках, розкиданих по місту, — так званіх лавочках Шопена. Натиснувши кнопку на такій лавочці, можна послухати справжню варшавську мелодію — фрагмент найпопулярніших творів великого композитора, який у молоді роки жив у Варшаві. Поїхавши одного разу в Європу, він уже не повернеться на батьківщину. Сюди, згідно з заповітом музиканта, привезуть лише його серце, яке покояться в Костелі святого Христофора. Шопена в Польщі вважають національним героєм, а в столиці діє чимало туристичних маршрутів, пов'язаних з його іменем.

«Тут відпочиньте»

Якщо ви були у Варшаві й не відвідали музей POLIN, тови, вва-

Правила пиття

Наша подорож Варшавою закінчується у... Музей історії польської горілки. Він був відкритий трохи більше року тому в промисленні колишньої горілчаної фабрики. Оковитої тут давно не роблять, потужності перенесені за межі міста. В колишніх цехах і складах нині — офіси, кав'ярні та магазини. Але музей легко поверне відвідувачів у часи, коли тут «варили» найвідоміші польські міцні напої.

За допомогою інтерактивних засобів можна «приготувати» горілку за власним рецептром, «підучити» тости, послухати історію цього напою. А ще тут навчать пити горілку! Досі кладете оковиту в морозилку, перехідяте чарку заалпом і запиваєте? Тоді вам точно сюди!

«Чомуся багато хто, особливо жінки, вважають, що вся горілка однакова на смак. Але це не так. Найчастіше її виготовляють із пшениці, жита та картоплі, й кожен із цих напоїв смакує по-різному, — каже сомельє Марчин. — Горілку не варто охолоджувати в морозилці — так вона втратить свій аромат і смак. Найкраще пити, коли вона кімнатної температури або злегка холодна. Тільки тоді зможете розкуштувати і знайти «свій» міцний напій. Перш ніж пити, вдихніть аромат напою, потім відпийте, але одразу не ковтайте, потримайте в роті — лише тоді відчуєте смак. І ніколи не запивайте!» От уже ніколи б не подумала, що пити горілку мене навчать у Варшаві!

Сіндзо Абе
прем'єр-міністр Японії

Григорій ХАТА

Європейський підрозділ Міжнародної баскетбольної федерації одним із перших серед спортивних континентальних асоціацій у зв'язку зі стрімким поширенням світом коронавірусної інфекції оголосив про необхідність синхронної зупинки всіх змагань, які проводяться під його егідою. На розпорядження із мюнхенської штаб-квартири ФІБА-Європа у Федерації баскетболу України відреагували доволі несподівано, вирішивши без жодних проміжних зупинок і очікувань для рестарту оголосити про досрочкове завершення своїх чемпіонатів.

«Баскетбол — це не тільки спорт, а й шоу. Людям у країні зараз не до шоу», — так пояснив радикальне рішення ФБУ її керівник Михайло Бродський. При цьому в департаменті організації та проведення змагань федерації заявили, що, попри зупинку чемпіонату України через пандемію коронавірусу, встановлення переможців і призерів змагань має відбутися за результатами на час закінчення турнірів.

Тож чемпіоном чоловічої суперліги, вперше в своїй історії, став «Дніпро», срібні медалі дісталися «Київ-Баскету», а «бронза» — дебютанту першості, «Прометею» з Кам'янського. У таборі новоспечених чемпіонів заявили, що трохи не про таку перемогу в суперлізі мріяли. «Я вважаю, що можна було спочатку зробити паузу, а потім уже вирішувати, що робити далі. Утім і засуджувати рішення ФБУ не можна, оскільки ніхто наразі не передбачить, яким шляхом розвиватиметься епідемія», — заявив президент «дніпрян» Валерій Кондратьєв.

■ БАСКЕТБОЛ

Результативне визнання

Баскетбольна федерація України через пандемію коронавірусу досрочно завершила національні чемпіонати

Баскетболісти «Дніпра» вперше в історії стали чемпіонами України.

Фото з сайта bcdnipro.com.

На момент зупинки чемпіонату «Дніпро» переважав своїх конкурентів за всіма показниками, маючи найбільшу кількість перемог та найменше число поразок. І вочевидь, що саме останній показник в умовах, коли учасники ЧУ мали різну кількість зіграних поєдинків, став вирішальним у визначен-

ні переможця. «Вважаю, що цілком справедливо, що перемогу в чемпіонаті присуджуємо «Дніпру» за те, що ми з відривом у турнірній таблиці випереджаємо інші команди. Хлопці в чесній боротьбі здобули чемпіонство», — наголошив Кондратьєв.

Загалом учасники чоловічої

суперліги з розумінням поставилися до вимушеної зупинки змагального процесу, наголосивши, що в цій ситуації від них мало що залежало.

Щодо баталій у найсильнішому жіночому дивізіоні, то поточний сезон тривав за суцільного домінування «Київ-Баскета», котрий до моменту

його зупинки не програв жодного поєдинку. Загалом здобувши 17 перемог поспіль, підопічні Володимира Холопова відібрали чемпіонський титул у столичного «Динамо», котре нинішній розіграш завершило на другій сходинці. Третіми в жіночій суперлізі стали баскетболістки «Рівне-ОШВСМ». ■

■ ОРГПИТАННЯ

Виклик людству

Остерігаючись коронавірусу, спортивна індустрія до кращих часів призупиняє свою діяльність

Григорій ХАТА

Що більше коронавірус шириться по планетою, то все менше залишається спортивних турнірів, де продовжуються змагальні баталії. Там, де ще важуються продовжувати змагання, проводять їх уже без глядачів. Утім у переважній більшості випадків, якто у США, спорт поставили на тривалу паузу й дати поновлення турнірних протистоянь наразі назвати ніхто не може.

В окремих федераціях уже розпочалися перемовини між учасниками спортивної індустрії щодо компенсації за перенесення чи скасування змагань. Скажімо, у вівторок Європейський футбольний союз вирішив перенести на наступний рік фінальну частину Євро-2020. Водночас у Японії не поліщають сподівання провести за розкладом літні Ігри в Токіо, старт яких призначено на 24 липня. Під час нещодавної відеоконференції за участі очільників країн «Великої сімки» прем'єр-міністр Японії Сіндзо Абе досить багато часу присвятив обговоренню зі своїми колегами олімпійського питання.

I, як відзначив керівник японського уряду, в питанні своєчасного проведення Олімпіади-2020 він заручився підтримкою лідерів G7. «Хотілося б провести Олімпіаду як доказ того, що людство змогло здолати коронавірус нового типу», — відзначив Абе.

Водночас у Міжнародному олімпійському комітеті наразі з великою пересторогою очікують майбутнього літа. «У питанні проведення Ігор у Токіо згідно з передбаченим розкладом покладатимемося на рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я. Поки ж у ВООЗ закликають країни, де шириться коронавірус, застосовувати якомога активнішу й агресивнішу тактику для стримування епідемії. При цьому в МОК змушені відмовлятися від проведення весняних олімпійських турнірів.

Так, розпочавши дніями в Лондоні олімпійський відбір для боксерів, його організаторам довелося призупинити змагання, відкладивши їх до травня. Відзначимо, що в першому раунді цього турніру яскраву перемогу нокаутом над азербайджанцем Камраном Шахсуварлі здобув лідер боксерської

Олександр Усик та Дерек Чісора провели анонсового травневого протистояння в Лондоні.

Фото з сайта sport.ua.

збірної України, чемпіон світу Олександр Хижняк. Утім через спалах коронавірусу до поєдинку другого кола справа в Лондоні не дійшла. Цікаво, що минулих вихідних у Лондоні відбувся офіційний анонс бою за участі Олександра Усика та Дерека Чісори. Під час очної зустрічі, де бійці провели дуель поглядів, обидва боксери заявили, що не бояться коронавірусу.

А їхня зустріч, яка має відбутися 23 травня на «O2 Арена» в Лондоні, стане чудовим боксерським дійством. «Не знаю, навіщо Усик пішов на цей ризик. Але обіцяю, що це буде чудовий бій. Олександр буде або боксувати, або битися. Поєдинок точно піде за одним із цих сценаріїв, але ніхто не знає, за яким», — уточнив Чісора. ■

Читайте
в наступному
номері:

Як ми боролись із коронавірусом

Про наслідки карантину в Україні

16 | УКРАЇНА МОЛОДА
СЕРЕДА, 18 БЕРЕЗНЯ 2020

КАЛЕЙДОСКОП

■ СКАНДАЛ

Вайнона Райдер та Пенелопа Крус — за правду

Колишні подруги Джека Горобця
стали на його захист

Дара ГАВАРРА

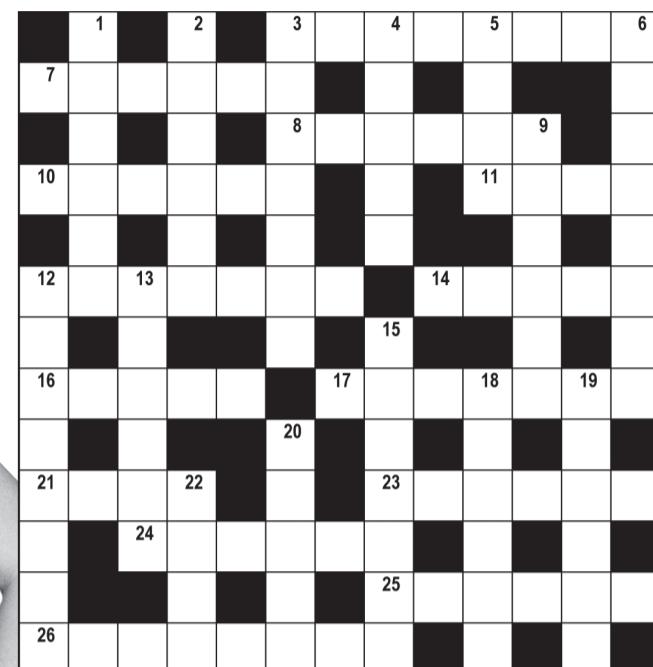
Понад три роки триває епопея з розлученням відомого голлівудського актора Джонні Деппа з акторкою Ембер Хедр. Джек Горобець одразу виплатив колишній дружині 7 мільйонів доларів, проте та вирішила «скочати» з нього ще й щорічні аліменти, з чим він ну ніяк не міг погодитися. Відтоді й почалася не-примирима війна акторки за своє матеріальне благополуччя, яка одразу звинуватила свого колишнього в домашньому насильстві. Суд нарешті заборонив Деппу наближатися до Ембер, щоб не було прецедентів. Проте Джонні весь цей час заперечував своє рукоприкладство. Що цікаво, перша дружина зірки Лорі Елісон та цивільна — Ванесса Параді одразу підтримали Деппа, заявивши, що не припускають і думки про насильство з його боку. На підтримку

було виступила й донька актора Лілі-Роуз, виставивши зворушливе фото, на якому батько вчить її, ще крихітну, ходити.

Та, незважаючи на всі свідчення, суд триває й досі. Днями на підтримку свого 55-річного колеги й друга виступили відомі голлівудські актриси Пенелопа Крус та Вайнона Райдер. Остання (Джонні зустрічався з Вайноною з 1989 по 1993 роки) заявила, що нікого не хоче звинувачувати у брехні, але не припускає навіть думки про насильство з боку Деппа. «Я знаю його лише як хорошого хлопця, який турбуються про тих, кого любить», — заявила актриса. ■

■ Вайнона Райдер.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №30

По горизонталі:

3. Місто під Києвом, колишня резиденція київських князів. 7. Японське бойове мистецтво. 8. Стара назва столиці М'янми. 10. Речовина, яку колють під шкіру для розгладжування зморшок. 11. Подушечка з ароматизаторами чи травами для відлякування молі. 12. Верхня частина коренеплодів. 14. Удар долонею по щоці. 16. Породистий кінь. 17. Ліс під Києвом, місце поховання жертв масових репресій у 30-ті роки. 21. Газ, що входить до складу повітря. 23. Те, що роблять люди, скуповуючи понад норму крупу чи туалетний папір. 24. Знак зодіаку. 25. Тканіна, покрита з одного або з обох боків особливою речовиною, що робить її водонепроникною, клейонка. 26. Село на Ківшині, що дало назву прадавній землеробійній культурі.

По вертикалі:

1. Військові частини, розташовані в якомусь місці; козацький гарнізон. 2. Державні акти, які приймаються у Верховній Раді. 3. Замок, резиденція французьких королів. 4. Приправлене та запечене м'ясо. 5. Жартівлива назва літературної чи наукової праці. 6. Навмисні підривники.

Кросворд №29 від 17 березня

Узв'язку з оголошенням карантину в Україні та технічною неможливістю випуску газети вихід наступного номера «Україна молодої» плануємо на 7 квітня 2020 року.

■ У СВІТІ ТВАРИН

Мене розшукує... господар

У США пес прийшов до поліцейського відділку

Варка ВОНСОВИЧ

Те, що в поліцейських відділках висять портрети з написами «їх розшукує поліція» — не дивина. Інша справа, коли розшукуваний сам приходить до відділку, а коли це пес — то й зовсім дивовижка. Днями до поліції міста Одеса (але не українського, а в штаті Техас, США) прийшов пес. Тварина всім своїм виглядом давала зрозуміти, що завітала туди не просто знічев'я, а у справі. Проте собаки

на те є собаки — все розуміють, а от скати нічого не можуть. Правоохоронцям вдалося дивним, як поводився пес, ніби показуючи всім своїм виглядом, що загубився. Поліцейські обстежили його повідок, шукаючи брелок із адресою господарів, проте марно. Хотіли звернутися до колег, котрі б зчитали чип, який, можливо, був вживаний чотирилапому, але той, не дочекавшись допомоги, пішов собі геть.

Розгублені поліцейські вирішили все ж

таки розмістити фото (ну як не зазнімкувати тварину, яка стоїть перед віконцем приймальни!) на своїй сторінці в соціальній мережі і пояснили, що пес прийшов по допомозу, тож, може, хтось упізнає згубу. За кілька днів відгукнувся господар тварини, повідомивши, що його улюблена зінайшовся, і попрохав вибачення за турбування. Тож будьте уважні до своїх домашніх чотирилапих друзів і не економте на повідках із вказаною хатиною адресою. ■

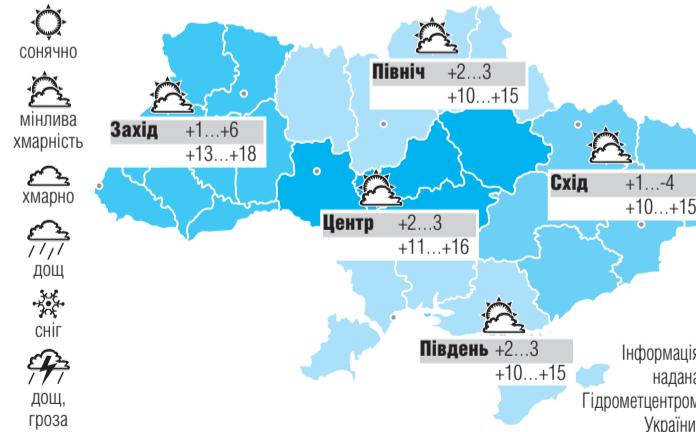
■ ПОГОДА

19 березня за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, без істотних опадів. Вітер західний, 3-8 м/с. Температура вночі близько 0...+2, у день +13...+15.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, без істотних опадів. **Славське:** вночі +1...+3, у день +14...+16. **Яремче:** вночі +3...+5, у день +15...+17. **Міжгір'я:** вночі +3...+5, у день +16...+18. **Рахів:** уночі +3...+5, у день +15...+17.

17 березня висота снігового покриву становила: **Дрогобич** — немас, **Стрий** — немас, **Славське** — немас, **Плай** — 32 см, **Міжгір'я** — немас, **Рахів** — немас, **Дolina** — немас, **Івано-Франківськ** — немас, **Яремче** — немас, **Коломия** — немас, **Пожежевська** — 25 см.

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50

Телефони редакції: 044-361-62-61;

з мобільного: 094-926-32-61

Електронна пошта редакції:

ukr/moloda@ukr.net

Рекламне бюро:

reklama-umoloda@ukr.net

Відділ реалізації:

454-84-41

sale_umoloda@ukr.net

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagmer@ukr.net

культури, історії, суспільних проблем —

vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилення на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,

«Фінансова експертіза», «Здоров'я та краса», «Це — працює!»,

«Знайомтесь — новинка», «Партнерство», «Програми»,

«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,

«Вітасмо», «Любов і الشا».

Матеріали із позначкою Ⓛ друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:

«Преса України» — у Києві

Зам. зон. 3009030

«Видавничий дім

«Високий Замок» — у Львові

Зам. блок №138

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

Газета виходить

п'ятницю — суботу (спільні номери)

Тираж 86734